

KOHTI OSALLISEMPAA VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELUA VIITASAARELLA. SÄHKÖINEN KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE.

Jami Kähkönen E38SOS,
Laura Lehtoranta SO15KA &
Anni Raatikainen E38SOS
Opinnäytetyö, Kevät 2018
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Raatikainen, Anni; Lehtoranta, Laura & Kähkönen, Jami. Kohti osallisempaa varhaiskasvatuksen suunnittelua Viitasaarella. Sähköisen kyselylomake vanhemmille. Kevät 2018. 4 s., (LIITE 1.).

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, mielenterveys- ja päihdetyön suuntautumisvaihtoehto + lastentarhanopettaja kelpoisuuden suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö ja se toteutettiin yhteistyössä Viitasaaren varhaiskasvatuksen kanssa. Viitasaaren varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu Miekkarinteen päivähoitokeskus, Marjametsän päiväkot, Tenavataskun ryhmäperhepäivähoito ja perhepäivähoitoryhmät. Opinnäytetyönä toteutettiin kyselylomake, jonka tavoitteena oli osallistaa vanhempia ja saada arvokasta tietoa varhaiskasvatuksen kehittämiseksi Viitasaaren varhaiskasvatuksen kentällä. Tavoitteena myös oli, että kyselylomakkeen kehittämiseen osallistuisivat vanhemmat ja työntekijät kyselystä kerättävän palautteen avulla. Tarkoituksena oli tuottaa lomake, joka jäisi pysyväksi työvälineeksi Viitasaaren varhaiskasvatukseen.

Kyselyn suunnitteluun osallistui Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatusjohtaja ja hänen alaisensa sekä huoltajat. Kyselyn teemaksi nousivat kolme aihetta: kasvatuskumppanuus, osallisuus ja osallisuuden pedagogiikka. Toiminnallinen opinnäytetyö kostuu kahdesta osiosta: toiminnallisesta osuudesta eli produktista ja opinnäytetyöraportista eli opinnäytetyön dokumentoinnista ja arvioinnista tutkimusviestinnän mukaisin keinoin.

Tuotimme kyselystä ensin paperisen version, muutimme tämän jälkeen sen sähköiseen muotoon soveltuvammaksi. Sähköinen versio tuotettiin yhteistyössä Viitasaaren varhaiskasvatusjohtajan sekä IT-käyttökäihenkilön kanssa. Kysely oli saatavilla Viitasaaren kaupungin Internet-sivuilla. Kysely toteutettiin kevään 2018 aikana. Kyselyistä saadun palautteen avulla kehitimme lopullisen kyselylomakkeen.

Asiasanat:

Osallisuus, toiminnallinen opinnäytetyö, Varhaiskasvatussuunnitelma (VASU), kysely, kasvatuskumppanuus

ABSTRACT

Raatikainen, Anni; Lehtoranta, Laura & Kähkönen, Jami. Towards Better Early Childhood Education Planning at Viitasaari. An Electronic Questionnaire for Parents. Summer 2018. 41 p. (ATTACHMENT 1.). Diakonia University of Applied Sciences, Degree Program in Social Services, Option for Mental Health and Substance Abuse + a kindergarten teacher option for seniors, Bachelor of Social Services. Functional thesis.

The aim of this thesis is to produce a questionnaire for the early childhood department of the City of Viitasaari. The planning of the survey involves the director of the early education of the town of Viitasaari and his subordinates, as well as parents. Three issues emerged for this topic; education partnership, partnership and pedagogy. In addition, the thesis aims to develop a questionnaire by feedback from employees and parents. The aim of the survey is to examine the implementation of the partnership for growth and the involvement of parents in the field of early childhood education in Viitasaari. The point of the survey is to get parents voices heard. Our product will remain as a useful product for the city of Viitasaari for further use.

The functional thesis comes from two parts: functional, i.e. the product and the thesis report, i.e. the thesis documentation and evaluation using the means of research communication.

We produced two queries. The questionnaire was originally implemented as a paper version. The electronic version was produced in cooperation with the director of early childhood education in Viitasaari and an IT support person. The questionnaire can be found on the City of Viitasaari's website. The implementation of the questionnaire is in spring 2018.

Keywords:

Inclusion, functional thesis, childhood education act, early childhood education plan (VASU), educational partnership.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS VIITASAAREN KAUPUNGISSA	8
3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA	10
3.1 Kasvatuskumppanuus	10
3.2 Varhaiskasvatuksen työntekijän näkökulma	10
3.3 Kasvatuskumppanuuden periaatteista	11
3.4 Kasvatuskumppanuuden haasteet	14
3.5 Varhaiskasvatuskeskustelut osana kasvatuskumppanuutta	15
3.6 Laki kasvatuskumppanuutta ohjaamassa	16
4 OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ	18
4.1 Osallisuus varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä	18
4.2 Huoltajien osallisuuden mahdollistaminen ja vaikutukset varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä	19
4.3 Osallisuuden pedagogiikka	23
4.4 Vanhemmat osana varhaiskasvatuksen arviointia	24
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	27
5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä	27
5.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	28
6 PROSESSIN KUVAUS	31
6.1 Paperisen kyselylomakkeen suunnittelu	31
6.2 Sähköisen kyselylomakkeen suunnittelu ja laadinta	32
6.3 Sähköisen kyselylomakkeen toteutus	35
6.4 Työntekijöiden arvioinnit lomakkeesta	36
6.5 Vanhempien arvioinnit lomakkeesta	37
6.6 Lopullinen kyselylomake	38
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
7.1 Pohdintaa opinnäytetyön prosessista	39
7.2 Pohdintaa arvioinneista	41
LÄHTEET	46
LIITE 1 Suunnitelma toteutuksesta	49
LIITE 2 Paperinen kyselylomake	50
LIITE 3 Saatekirje	54

LIITE 4 Työntekijöillä arvioitu kyselylomake	54
LIITE 5 Lopullinen kyselylomake	62

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tarkastelemme uudistetun varhaiskasvatussuunnitelman sekä osallisuuden toteutumista päivähoitoympäristössä. Opinnäytetyö toteutetaan kahden erillisen oppilaitoksen yhteistyönä.

Opinnäytetyömme on toteutettu työelämälähtöisesti. Toimeksiantajanamme opinnäytetyössämme toimii Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatus. Viitasaaren kaupunki sijaitsee Keski-Suomen pohjoisosassa, Keitele-järven rannalla. (Viitasaaren kaupunki 2017.)

Lähestyimme aihetta toiminnallisen opinnäytetyön näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa produktina eli tuotteena Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatukselle kyselylomake. Opinnäytetyönä tuotetun kyselylomakkeen tavoitteena on saada vanhempien ääni kuuluville ja lisätä heidän osallisuuttaan varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Lisäksi tuotimme saatekirjeet kyselylle, jotka jaettiin kaikkien Viitasaaren varhaiskasvatussyksiköiden palveluja käyttäville vanhemmille ennen kyselyyn vastaamista.

Varhaiskasvatuslaissa korostuu vahvasti se, että lasten lisäksi myös huoltajat täytyy ottaa osalliseksi ja vaikutusvaltaiseksi henkilöksi varhaiskasvatuksen arvioimisessa, suunnittelussa ja toteuttamisessa. Heille täytyy myös mahdollistaa osallistuminen toimintayksikön sisällä tapahtuvaan suunnitteluun ja arviointiin. (Parrila & Fonsén 2016, 83.)

Kyselyn laatimisen prosessi kesti kaksi kuukautta, josta suurin osa ajasta meni teorian etsimiseen ja lukemiseen. Kysymyksiä laatiessamme otimme huomioon yhteistyökumppanimme toiveet siitä, mihin he erityisesti halusivat saada vastauksia varhaiskasvatuksen kentältä ja vanhemmilta. Kysely rakentui kolmen pääteeman ympärille, jotka nousivat esille toimeksiantajan kanssa käydyissä keskusteluissa. Nämä kolme teema ovat kasvatuskumppanuus, osallisuus ja osallisuuden pedagogiikka. Pedagogiikkaa painotetaan uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa entistä enemmän. Emme ottaneet sitä isona kokonaisuutena työhömmme,

koska painotuksemme on enemmän osallisuuden käsitteessä ja osallisuuden pedagogiikassa. Käytämme työssämme kasvatuskumppanuuden käsitettä toimекsiantajamme toiveesta, koska Viitasaaren varhaiskasvatuksessa on nähty se paremmin asiaa kuvaavaksi käsitteeksi heidän varhaiskasvatuksen piirissä. Valta-kunnallisesti on kuitenkin siirrytty kasvatusyhteistyön käsitteeseen.

2 VARHAISKASVATUS VIITASAAREN KAUPUNGISSA

Viitasaaren varhaiskasvatus kuuluu Wiitaunionin sivistystoimen piiriin, johon kuuluu myös Pihtiputaan kunta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että molemmilla kunnilla on oma varhaiskasvatusjohtajansa, mutta sama varhaiskasvatussuunnitelma. Molemmissa kunnissa toimii myös erityislapsia varten oma varhaiserityisopettaja. Viitasaaren varhaiskasvatuksessa painottuu pedagogisesti monipuolinen toiminta, jota järjestetään lapsen iän ja kehitystason mukaan leikkien, liikuen, tutkien ja eri tavoin ilmaisten. (Viitasaari & Pihtipudas 2017, 3, 27.)

Wiitaunionissa vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö tapahtuu kasvatuskumppanuuden välityksellä eli huoltajat ja henkilöstö sitoutuvat toiminnallaan tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Viitasaarella on käytössä myös Lapset puheeksi -keskustelut, joita voidaan käyttää apuna lapsen kokonaisvaltaisemman hyvinvoinnin toteuttamisessa. (Viitasaari & Pihtipudas 2017, 2, 25)

Viitasaaren varhaiskasvatus tekee myös yhteistyötä terveystoimen kanssa niin sanotun neuvolalomakkeen avulla, mikäli huoltajat antavat siihen suostumuksensa. Huoltajien suostumuksella myös eri asiantuntijoiden välillä tehtävät puhe- linneuvottelut ovat tarpeen vaatiessa mahdollisia. (Viitasaari & Pihtipudas 2017, 3.)

Viitasaaren varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu Miekkarinteen päivähoitokeskus, jossa toimii päiväkotiryhmä Sinilintu ja pienryhmä Peipposet, keskustassa toimii uusi päiväkoti Marjametsä, jossa on kolme päiväkotiryhmää: 0 - 3 vuotiaiden Pupunpesä, 3-4 vuotiaiden Oravanpesä, joka toimii myös vuorohoitoa tarjoavana ryhmänä sekä 5- vuotiaiden Nallenpesä, kaksi parityöskentely perhepäivähoitopaikkaa ja 6 perhepäivähoitajaa (omassa kodissaan). Lapsia Viitasaaren päivähoiton piirissä on 138 ja perheitä 109. (Viitasaaren kaupunki, 2018.)

Viitasaaren varhaiskasvatuksessa vanhemmilla on ollut mahdollisuus osallistua paikallisen Wiitaunionin varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen heille suunnatun kyselyn kautta. Kyselystä tulleet toiveet huomioidaan varhaiskasvatustyössä.

Asiakastyytyväisyyskysely tehdään vanhemmille joka toinen vuosi. Tulokset käydään läpi henkilökunnan kanssa. (Viitasaari & Pihtipudas 2017, 3.)

Viitasaaren varhaiskasvatus perustuu vahvaan asiantuntemukseen ja henkilöstön yhteiseen näkemykseen lasten hyvinvoinnista ja oppimisesta. Viitasaarella varhaiskasvatus haluaa välittää lapsille paikkakunnan vanhoja perinteitä musiikin, kielen, liikunnan ja toisistamme välittämisen keinoin. Monipuolinen luonto lähellä Viitasaaren varhaiskasvatuksen toimintaympäristöjä ja ne tarjoavat erinomaisen kasvu- ja oppimisympäristön sekä hyvät retkimahdollisuudet kaikkina vuodenaikoina. (Viitasaari & Pihtipudas 2017, 15, 47)

3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa sitä, että huoltajat ja henkilöstö tietoisesti sitoutuvat toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja opimisen tukemisessa. Jotta kasvatuskumppanuus toteutuisi, täytyy huoltajien ja henkilöstön välillä vallita keskinäinen luottamus ja tasavertaisuus sekä toistensa kunnioitus. (Kuokkanen, 2014, 37.)

Kuokkasen (2014, 37) mukaan Kasvatuskumppanuutta määrittelee neljä eri lähtökohtaa: kulttuuriset arvot, perheen elämän todellisuus, eli se, mitkä ovat perheen omakohtaiset kokemukset omasta elämästä ja mikä perheen tilanne on sekä millainen on päiväkodin organisaation malli ja päiväkodin henkilöstön ammatillinen pätevyys. Yhteistyömuotoja tulee olla erilaisia, koska perheet ovat yksilöllisiä. Muotoseikkoja tärkeämpää yhteistyössä on sen sisältö. (Kuokkanen 2014, 37.)

Kasvatuskumppanuus alkaa lapsen tarpeista sekä perheen arvoista. Näistä on keskusteltava vanhempien kanssa. Työntekijöiden tulee kertoa selkeästi vanhemmille, että heidän mielipiteitään halutaan kuulla ja että ne ovat ensisijaisia lähtökohtia lapsen kasvatukselle. Kun keskustellaan kasvatuskumppanuuteen kuuluvista arvoista, on tärkeää huomioida, että vanhemmatkin pääsevät siihen osalliseksi. Tällöin puhutaan kaksisuuntaisesta kommunikaatiosta, jossa palvelun käyttäjät saavat vaikuttaa käytäntöihin. Vanhempien pitäisi saada olla mukana myös suunnitteluprosessissa jollakin tavalla. (Kuokkanen 2014, 38-39.)

3.2 Varhaiskasvatuksen työntekijän näkökulma

Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvelvollisuus, oikeus ja vastuu lapsensa kasvatuksesta. He myös ovat parhaiten tietoisia lapsensa tilanteesta ja toimin-

nasta, he tuntevat lapsensa parhaiten ja antavat kasvattajille arvokasta tietoa lapsensa yksilöllisistä piirteistä ja tarpeista. Henkilöstöllä puolestaan on koulutuksen kautta saatu tietämys ja osaaminen. He tietävät myös esimerkiksi, kuinka lapsi toimii ryhmässä - he kantavat vastuun kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytyksille ja toteutumiselle. (Kuokkanen 2014, 38 - 39.)

Esimiehillä ja henkilökunnalla on suuri merkitys siihen, onko vanhemmilla aito mahdollisuus osallistua yksikössä tapahtuvaan suunnitteluun. Lapsien lisäksi myös huoltajien kohtaaminen tulisi olla avointa. Osallisuuden mahdollistaakin se, että keskustelu ja tiedon välittäminen ovat avointa. (Parrila & Fonsén 2016, 92.)

Tärkeä asia on myös se, että vanhemmat saavat riittävästi tietoa yksikön toiminnan suunnitteluun vaikuttavista, varhaiskasvatusta ohjaavista periaatteista ja tavoitteista (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016). Lisäksi vanhemmille tulee riittävässä laajuudessaan kertoa, millainen varhaiskasvatus on sisällöltään. Varhaiskasvatuksen perusteet määrittävät, millaista arvioinnin toteutuksen tulisi olla. Sanotaan, että sen tulisi olla säännöllistä ja suunnitelmallista, jotta ammattilaisten lisäksi myös huoltajat saavat tällä tavoin mahdollisimman ajantasaisen tiedon varhaiskasvatuksen toteuttamisesta ja laadusta. (Parrila & Fonsén 2016, 92.)

Luottamuksellisen suhteen onnistuminen vaatii huoltajien aktivoimista ja erilaisuus tulisi hyväksyä. Yhteistyön tärkeimpiä periaatteita ovat aito kuuntelu, ja tasa-arvoinen suhtautuminen huoltajiin. Luottamuksen saaminen voi viedä aikaa ja se vaatii työntekijöiltä herkkyyttä ja hienotunteisuutta. Emotionaalisen tuen antaminen vanhemmille on tärkeää. Kaikilla perheillä tulisi olla mahdollisuus tukeen, ja se lähtee jokaisen perheen tarpeesta. Määtä (2014) mukaan luottamussuhteen voi helposti myös menettää. (Kuokkanen 2014, 39)

3.3 Kasvatuskumppanuuden periaatteista

Kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus. Kuunteleminen ja toisen kuuleminen ovat keskeisessä asemassa

vuoropuhelun toteutumiseksi. Siinä molemmat osapuolet asettuvat kuuntelemaan toistensa esittämiä asioita, ajatuksia ja puhetta. Onnistuakseen se vaatii aina läsnäolevaa vuorovaikutusta sekä aitoa kiinnostusta, empaattisuutta ja rehellisyyttä. Ilmapiirin täytyy olla myös turvallinen ja myönteinen. Joskus kuuntelutilanteessa ilmenee erilaisia tunteita, joita on hyvä osata kohdata ammatillisesti niin itsessään kuin toisessakin. Kuulluksi tuleminen eheyttää ihmistä ja on siksi keskeinen periaate kasvatuskumppanuutta toteuttaessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Jokainen ihminen ansaitsee tulla hyväksytyksi ehdoitta omana itsenään. Kunnioittaminen tarkoittaa toisen ihmisen arvostamista ja hyväksyntää. Arvostavaa asennetta voidaan välittää ajatuksin sekä teoin. Avoimuuden ja myönteisyyden kautta voidaan välittää ihmiselle, että hän on kunnioituksen ja arvostuksen arvoisen. Kunnioituksen luominen voi olla haastavaa, kun kohdataan itselle kaukaiselta tai muuten sopimattomalta tuntuvia toimintatapoja. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Kuuntelu auttaa oppimaan toisten ihmisten hyväksymistä, ymmärtämistä ja kunnioittamista. Kun asioita ei peitellä ja teeskennellä, todellinen vuorovaikutus on mahdollista. Rehellisyys ja avoimuus ovat tärkeitä elementtejä kunnioituksen syntymiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Luottamus tarvitsee rakentuakseen kuulemisen ja kunnioittamisen periaatteiden toteutumista. Luottamuksen syntyminen vaatii aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Vanhemmat mieltävät, että luottamus rakentuu päivähoidon työntekijöiden kanssa parhaiten työntekijän ja lapsen välisen suhteen kautta. Kasvattajan sensitiivisyys lasta kohtaan saa aikaan vanhempien luottamuksen ja turvallisuuden tunteen lapsen hyvän hoidon toteutumisesta. Luottamusta voidaan rakentaa luomalla vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyviin asioihin. Myös yhteisymmärrys lapsesta auttaa luottamuksen syntymisestä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Dialogi toimii niin sanotusti avaimena kuulemisessa. Kuulevassa suhteessa syntyy aitoa vuoropuhelua, jossa kaikkien osapuolten omat ajatukset tulevat näkyväksi. Dialogisuus toteutuu parhaiten tasa-arvoisessa puheessa, jossa kaikkien osapuolten tietämys on samanarvoista. Dialogisessa vuoropuhelussa vuorottelevat erimielisyys, suorapuheisuus ja rehellisyys. Dialogilla tarkoitetaan taitoa puhua, ajatella ja toimia yhdessä muiden kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.)

Yhdessä ajattelemisen taidolla tarkoitetaan, että yksilön ottama kanta asioihin ei määrity lopulliseksi vaan se on yksi askel kohti lopputulosta. Dialogisen kasvatustilapiirin kannalta on tärkeää, että työntekijöiden ja vanhempien välille syntyy hyvä keskustelutilapiiri. Jotta dialoginen kasvatuskumppanuus mahdollistuu, se vaatii työntekijältä omien elämäkokemusten, arvojen ja asenteiden taka-alalle jättämistä. Tällöin hän voi kohdata kunnioittavasti vanhemman, jolla voi olla erilaiset ajatukset ja näkemykset kuin itsellä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.)

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä, joten sen toteutumisen ja onnistumisen arvioiminen on tärkeää. Yhteistyö itsessään riippuu vanhempien ja kasvattajien yhteisestä sitoutumisesta riippuvainen. Tästä huolimatta, sen luomisen edellytyksistä ja yhteistyön tarjoamisesta vastaa kasvattaja. Yhteistyötä voidaan toteuttaa erilaisin keinoin: vanhempien kanssa tehtävät aloituskeskustelut, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta pidetty palaveri ja päiväkodissa järjestetyt juhlat/tapahtumat. (Koivuinen 2015, 114.)

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön laatu on erittäin tärkeä huomion kohde kasvattajien keskuudessa. Yhteistyön toteutustapojen ja yhteisten tilaisuuksien määrällä ei voida mitata yhteistyön laatua. Keskeisimpiä, laatua mittaavia asioita ovat vanhempien kanssa yhdessä määriteltyjen tavoitteiden löytäminen ja niiden toteuttaminen. Tavoitteiden laatiminen on mahdollista esimerkiksi silloin, kun lapsen päivähoito alkaa ja käydään aloituskeskustelu sekä varhaiskasvatussuunnitelmapalavereissa. Laaditut tavoitteet tulisi laatia selkeästi ja yksiselitteisesti, jotta niihin pääseminen olisi helpompaa. (Koivuinen 2015, 114.)

3.4 Kasvatuskumppanuuden haasteet

Kasvattajat saattavat kokea aktiivisten vanhempien vaatimukset ongelmallisiksi. Toisaalta kasvattajat toivoisivat enemmän aktiivisuutta vanhemmilta ja vuorovaikutusta heidän kanssaan. Vanhempien vähäistä osallistumista yhteistyöhön saatetaan joskus ihmetellä kasvattajien taholta. Sitä saatetaan jopa tulkita välinpitämättömyydeksi lasta kohtaan. Kasvattajien olisikin hyvä tiedostaa perheen arjen ja työn vaikutus perheen elämään ja sitä myötä lisätä ymmärrystään yhteistyön toimivuuden mahdollisuuksista. Vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyötä saattavat rajoittaa esimerkiksi vuorotyö, työn kuormittavuus, pitkät työmatkat, erilaiset perhetilanteet ja perheen sisäiset ongelmat ja harrastukset. Yhteistyötä vanhempien osalta ei voida aina arvioida halukkuuden näkökulmasta vaan myös jaksamisen ja mahdollisuuksien näkökulma tulisi ottaa huomioon. (Koivunen 2009, 154.)

Henkilöstöllä on koulutuksen kautta saatu tietämys ja osaaminen - he kantavat vastuun kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytyksille ja toteutumiselle. Vanhempien ja varhaiskasvattajien tiedot ja kokemukset yhdistyvät kasvatuskumppanuudessa. Vanhemmille pitäisi kertoa selkeästi, että heidän mielipiteitään halutaan kuulla ja ottaa huomioon ja että ne ovat ensisijaisesti lapsen kasvatuksen lähtökohtia. Perheen arvot ja lapsen tarpeet ovat aina lähtökohtia kasvatuskumppanuudelle ja näistä henkilöstö ja vanhemmat keskustelevat keskenään. (Kuokkanen 2014, 41.)

Kun pohditaan kasvatuskumppanuuden käsitettä, Marjatta Kallialan (2012) mukaan se on harhaanjohtava. Kumppanuutta pidetään yleisesti vapaaehtoisena vuorovaikutussuhteena, jossa kumppanit ovat tasavertaisia. Lapsen hyvinvointi on tavoite, johon kasvatuskumppanuuden yhteistyöllä pyritään. Kallialan mukaan tasavertaisuus ei kuitenkaan ole saavutettavissa eikä sitä hänen mielestään tarvitse myöskään tavoitella. Kumppanuus -käsitteellä pyritään unohtamaan valtasuhteet. (Kalliala 2012, 93.)

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on kasvatustieteen ammattilaisina tietoa lasten kasvusta ja kehityksestä ja asiantuntijatiedolla on perinteisesti ollut vahva asema. Työntekijät käyttävät tätä valtaa lasten vanhempien kanssa vuorovaikutustilanteissa. Kallialan mukaan tätä tosiasiaa ei tarvitse sivuuttaa vaan varmistaa, että tämä valta käytetään lasten parhaaksi eikä heitä vastaan. Kallialan mukaan kasvatusyhteistyö on kasvatuskumppanuus -käsitettä parempi. Ulisi tavoitella keskinäistä arvontantoa, kunnioittavaa suhtautumista ja luottamusta, jossa toimitaan lapsen parhaaksi. (Kuokkanen 2014, 40.)

3.5 Varhaiskasvatuskeskustelut osana kasvatuskumppanuutta

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu eli vasu-keskustelu mainittiin tärkeänä kasvatuskumppanuuden muotona Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen lapsiperhekyselyssä. Keskustelut ovat hyvin tärkeä ja olennainen tapa huoltajien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön luomisessa ja lapsen varhaiskasvatusta koskevan tiedon siirrossa. Päiväkodeissa yhteistyö muodostuu monimuotoisesti, suunnitelmallisesti sekä vanhempien vertaisverkostoja rakentavasti. Perhepäivähoidossa yhteistyön painopiste on päivittäisissä kohtaamisissa. (Heinonen, E. Iivonen, M. Korhonen, N. Lahtinen, K. Muuronen, Semi, R. & Siimes, U. 2016, 228).

Varhaiskasvatussuunnitelma pitää lain mukaan tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai useammin, mikäli lapsen tarpeet sen vaatii. Aloite tarkistamiseen voi tulla vanhemmalta, henkilökunnalta tai viranomaiselta, joka jollakin tavalla liittyy lapsen elämään. Tärkeää olisi jo ensimmäistä suunnitelmaa tehdessä luoda keskustellen varhaiskasvattajien ja huoltajien yhteinen näkemys lapsesta. Voi olla, että huoltajien ja varhaiskasvattajien havainnot ja tulkinnat ovat keskenään ristiriidassa. Koti ja päiväkotitoiminnot ovat kuitenkin ympäristöinä hyvin erilaisia. Lempeä ja ymmärtäväinen suhtautuminen auttavat tällaisessa tilanteessa rakentamaan yhteisen kuvan lapsen vahvuuksista, sekä niistä osa-alueista, joissa lapsi kaipaa vielä enemmän tukea. (Ahonen 2017, 25.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pitää sisältää seuraavat asiat:

- Lapsen kiinnostuksen kohteet ja oppimiseen ja kehitykseen liittyvät vahvuudet.
- Tavoitteet, jotka tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi.
- Lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki, mahdollinen lääkehoitosuunnitelma.
- Huoltajien, henkilökunnan ja lapsen kanssa yhdessä sovitut asiat.
- Mahdolliset muut asiantuntijat täytyy mainita, jotka ovat osallistuneet suunnitelman laatimiseen.
- Lopuksi täytyy mainita, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin se tarkistetaan seuraavan kerran. (Ahonen 2017, 25-26.)

3.6 Laki kasvatuskumppanuutta ohjaamassa

"Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatuslakiin ja päivähoidosta annettuun asetukseen sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin." (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Varhaiskasvatuslaissa korostuu vahvasti se, että lasten lisäksi myös huoltajat täytyy ottaa osalliseksi ja vaikutusvaltaiseksi henkilöksi varhaiskasvatuksen arvioimisessa, suunnittelussa ja toteuttamisessa. Heille täytyy myös mahdollistaa osallistuminen toimintayksikön sisällä tapahtuvaan suunnitteluun ja arviointiin. (Parrila & Fonsén 2016, 83.)

Varhaiskasvatussuunnitelma huomioidaan kohdassa 7 a §. Siinä määritellään, miten päiväkodin tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle täytyy laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelmassa täytyy huomioida lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteutuminen. Suunnitelmassa tulee olla kirjattuna tavoitteita lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle, joihin luokitellaan

lapsen kehitys, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen sekä toimenpiteet, miten tavoitteisiin päästään. Suunnitelmaan kirjataan lisäksi lapsen tukemisen tarpeet, tukitoimenpiteet sekä näiden toteutuminen. (Varhaiskasvatuslaki 2015/580 § 7).

Varhaiskasvatussuunnitelma tulee toteuttaa yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien / huoltajien kanssa. Päiväkodissa suunnitelman laatimisesta vastaa lastentarhaopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Suunnitelman laatimisessa täytyy ottaa huomioon myös lapsen mielipide. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa voi olla muita asiantuntijoita mukana, mikäli lapsen tilanne sen vaatii. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutuminen täytyy tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai useammin, mikäli se on tarpeen lapsen kannalta. (Varhaiskasvatuslaki 2015/580).

Varhaiskasvatuslaissa käydään läpi laajemmin niitä tahoja sekä palveluja, joiden perusteiden pohjalta laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma. Näihin kuuluvat kunta, kuntayhtymä tai muu palvelujen tuottaja, jota ei ole erikseen mainittu. Pykälässä mainitaan, että varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä tai toimintakohtaisesti. Pykälässä mainitaan, että valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet ja pedagogiset painotukset, sekä muut vastaavanlaiset seikat tulisi täydentää suunnitelmaa. (Varhaiskasvatuslaki 2015/580).

Varhaiskasvatusta kun suunnitellaan, toteutuksesta ja arvioimisesta pitää ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitys, kun kysytään mielipidettä sekä toivomuksia. Vanhemmille ja muille huoltajille täytyy antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 2015/580).

4 OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

4.1 Osallisuus varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä

Osallisuus käsitteenä on laaja-alaisesti tulkittu, joten se luo omat haasteensa. Osallisuus saatetaan tulkita pelkäksi lapsen osallistumiseksi ilman, että siihen liittyy lasten ja aikuisten tasavertainen toiminta ja neuvottelu. Osallisuus on kehittynyt ja levinnyt edellisen vuosikymmenen aikana, mutta siitä huolimatta lasten mahdollisuudet vaikuttaa elämäänsä ovat yhä melko rajalliset. (Kataja 2014, 35.) Osallisuus syvimmässä merkityksessään tarkoittaa sitä, että ihmiset tulevat kuulukuksi ja voivat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin yhteisössä suunnittelun, päätöksen teon ja vastuunkannon kautta. Osallisuuden perustana on, että lapsi kokee olevansa dialogisessa vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa sekä tulee kuulluksi ja nähdyksi yksilöllisesti. (Turja 2016, 47; Roos 2016, 56.) Osallisuuden syntyminen vaatii sen, että lapset ja aikuiset luottavat itseensä ja toisiinsa. Useimpien lasten on ensin rohkaistuttava, jotta he voivat ilmaista itseään tai osallistua toimintaan. (Turja 2016, 47, 51.) Aikuisen tulee sekä luottaa että rohkaista lasta ja tarjota mahdollisuuksia iän ja valmiuksien mukaisella tasolla. (Turja 2016, 51; Roos 2016, 54.) Vanhempien osallistamisella voidaan vahvistaa vanhemmuuden roolia ja mahdollistaa se, että vanhempi voi vaikuttaa lastaan koskeviin asioihin erinäisiä, lasta koskevia päätöksiä tehtäessä. (Vuorenmaa M. 2016, 24.)

Osallisuus on eräänlainen laajempi määritelmä, joka koostuu erilaisista lähestymistavoista ja näkökulmista tavoitteineen. Mitään yhtä yksittäistä määritelmää sille ei ole olemassa. (Vuorenmaa, M. 2016, 20). Osallisuuden edistäminen on nostettu tavoitteeksi Suomen hallituksessa (22.6.2011) sekä Euroopan unionissa. Sen keskeisinä tavoitteina on ehkäistä ja torjua syrjäytymistä. Käsitteenä osallisuus ei ole yhteiskunnallisessa keskustelussa aivan uusi, sillä jo 1960 -luvulla kirjoitettiin ihmisten oikeudesta olla osallisia omassa arjessaan. 2010 -luvun politiikka -ja hyvinvointiohjelmissa osallisuus hahmottuu samanaikaisesti tavoitteeksi, että keinoksi lisätä sekä edistää yhteiskunnan tasa-arvoa ja sosiaalista

koheesiota. Oletuksena voidaan pitää osallisuuden lisäävän yksilötason hyvinvointia, joka heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyyttenä, eheytenä sekä luottamuksen lisääntymisenä. (Hytönen 2014, 3.)

Päiväkodissa lapsilla on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa henkilökohtaisiin asioihinsa ja leikkeihinsä. He voivat lisäksi tehdä ehdotuksia tilanteissa, jotka eivät ole tarkasti suunniteltu ja säännöin rajattuja esimerkiksi ulkoilu, retkeily ja laulu-leikkituokiot sekä erilaiset luovat toiminnot. Aikuiset pitävät mieluummin itse luomistaan arjen rutiineista kiinni, eivätkä neuvottele niistä lasten kanssa. (Turja 2016, 46-47.) Myös Leinosen (2014) mukaan lasten osallistumismahdolliset ovat vähäiset esimerkiksi suunnitteluun, toteutukseen ja toiminnan arviointiin. (Leinonen 2014, 20.)

Asiakasnäkökulma on edellytyksenä palveluiden laadullisessa kehittämistyössä. Lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistamisessa varhaiskasvatuspalveluissa tärkeää on vahvistaa osallisuutta arjen käytäntöjen kautta. Laadun kehittäminen asiakkaiden kannalta edellyttää tietoa juuri heidän tarpeistaan ja kokemuksistaan. Varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä vanhempien osallisuudella on tärkeä osa. On huomattu, että vanhempien osallisuudella voi olla ennaltaehkäisevä vaikutus mahdollisia myöhempiä ongelmia vastaan, sillä voidaan tukea lasta koulunkäynnin alkaessa ja helpottaa syrjäytymisuhan alla olevien lasten parempaa integroitumista varhaiskasvatukseen ja koulumaailmaan. (Leinonen 2014, 20.)

4.2 Huoltajien osallisuuden mahdollistaminen ja vaikutukset varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä

Viime vuosina varhaiskasvatuksessa on puhuttu paljon osallisuudesta. Lasten osallisuus on ollut painopisteenä. 2017 julkaistu uusi varhaiskasvatuksen perusteet nostaa kuitenkin entistä enemmän esille huoltajien osallisuuden sekä yhteistyön huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä. Voidaan ajatella, että huoltajien osallisuudella on hyvin merkittävä rooli lasten hyvinvoinnin takaamisessa, mutta se vaikuttaa suotuisasti myös työntekijöiden työhyvinvointiin, jos varhaiskasvatuksen ja huoltajien välillä vallitsee hyvä

saumaton yhteistyö sekä avoin ja kannustava ilmapiiri. Huoltajien osallisuuden avulla voidaan lisäksi parantaa kasvatuskumppanuutta, huoltajien aktiivisuutta sekä tietoisuutta päivähoidon arjesta. (Heinonen, H., ym. 2016, 229-230.)

Huoltajien osallisuus korostuu aivan uudella tavalla uudessa varhaiskasvatuslaissa. Siinä todetaan, että huoltajilla on oikeus vaikuttaa entistä enemmän siihen, millaista kasvatusta päivähoidossa annetaan. Ennen mahdollisuudet vaikuttaa ovat rajoittuneet oman lapsen asioihin vaikuttamiseen. Huoltajien osallisuutta tarvitaan ja sitä kautta myös uusia toimintamalleja. (Heinonen, H., ym. 2016, 230.)

Montessorin Pedagogiikan mukaan, vanhemmuuden rooli on olla turvana lapselle, opastaa tätä sekä ohjata ja antaa lapsen itse oivaltaa tekemäänsä. Vanhempi on mahdollistaja lapsen luovuuden toteutumiselle. (Tempemontessori 2011.) Osallisuudessa yleisellä tasolla on kysymys syvällisestä, ihmisen identiteetin kokemuksesta tai jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mahdollisuudesta olla rakentavasti mukana yhteisöllisessä prosessissa. (Kaskela; Kekkonen, 2006, 25.)

Sosiaalipalveluiden kehittämiskeskus Socca pääkaupunkiseudulta selvitti tutkimuksessaan lasten huoltajien ja henkilökunnan osallisuutta pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Työntekijöiden mielestä esteiksi huoltajien osallisuudessa nousivat huoltajien kiire, tietämättömyys päivähoidon sisällöstä sekä välinpitämätön asenne päivähoitoa kohtaan. Huoltajien osallisuuden lisäämistä hankaloittivat työntekijöiden kiire sekä henkilökunnan ja tilojen vähyys. (Heinonen, H., ym. 2016, 230.)

Näistä esteistä tietämättömyys päivähoidon sisällöstä ja välinpitämätön asenne voidaan muuttaa. Muutos vaatii päivähoidon henkilöstön avoimuutta, aktiivisuutta sekä innokkuutta. Varhaiskasvatuksen sisältöjä ja tavoitteita tulee avata huoltajille. Huoltajilla pitäisi olla mahdollisuus nähdä päivähoidon arkea, ottaa kantaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen, osallistua toimintaan sekä verkostoitua muiden huoltajien kanssa. (Heinonen, H., ym. 2016, 230-231.)

Yksilölliset toiveet saattavat muuttua yhteisöllisiksi, mikäli huoltajat saavat tietoa ja henkilökohtaista kokemusta varhaiskasvatuksen toimintamalleista. Kun huoltajien osallisuus tulee osaksi toimintakulttuuria päivähoidossa, se ei lopu kiireen takia. Välinpitämätön asenne vähenee, kun huoltajien tietoisuus päivähoidon arjesta lisääntyy. (Heinonen, H., ym. 2016, 230-231.)

Varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuus on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Kasvattajat voivat arvioida sen toteutumista esimerkiksi arvioimalla muun muassa vanhempien riittävää kuulluksi tulemistä, vanhempien äänen kuulumista käytännössä tehtävissä ratkaisuissa, vanhemmuuden arvostusta ja vanhemman tietämystä lapsensa asioista sekä molemmin puoleista luottamusta (Koivuinen 2015, 115.)

Yhteistyötä arvioidessa on tärkeää huomioida myös vanhempien erilaisuus ja heidän omat yhteistyöhön liittyvät tarpeet. Jos lapsen asioiden käsittely ei vaadi tiiviisti toteutettu yhteistyötä, kasvattajan tulee kunnioittaa vanhempien omaehtoista toimintatapaa hoitaa lapsensa asioita. Jos vanhemmat toivovat tiiviimpää yhteistyötä, täytyy kasvattajan tarpeeseen vastata. Yhteistyö kostuu tutustumisesta, aloituksesta, toiminnasta ja päätöksestä. Näiden eri vaiheiden aikana yhteistyön tavoitteet voivat vaihdella ja se on tärkeää ottaa huomioon myös yhteistyön arviointia tehdessä. (Koivuinen 2015, 115.)

Lapsi-aikuisvaltasuhde on tullut pedagogisen otteen vahvistuttua varhaiskasvatuksessa näkyvämmäksi. Lapsen asema aktiivisena ja aloitteellisena toimijana on tämän myötä vahvistunut. Nykyään ajatellaan, että lapsi ja aikuinen toimivat kaksisuuntaisessa vuorovaikutuksessa, jossa lapsi ei ole ainoastaan passiivisena osapuolena vaan on myös aktiivinen toimija, joka hakee valtaa ja omaa tilaa vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa. (Turja 2016, 42.)

Vanhempien osallisuutta edistäviä tekijöitä ovat yhteistyö, vuorovaikutus, luottamus, kunnioitus, suvaitsevaisuus sekä vanhempien auttaminen. Kaikki edellä mainitut teemat linkittyivät vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, ja sitä myötä myös vanhempien osallisuuteen. (Hyvönen 2014, 46.)

Vanhempien osallisuutta voidaan lisätä käytännön keinoin (ks. TAULUKKO 1) luomalla vanhemmille tunne siitä, että he ovat tervetulleita (Tässä vuorovaikutus on tärkeässä roolissa), huoltajien osaamista hyödynnetään päivähoiton arjessa, (esimerkiksi huoltaja kutsutaan päivähoitoon kertomaan omasta ammatistaan tai pitämään jonkinlainen tuokio), huoltajat pääsevät osallistumaan päivähoiton arkeen (esimerkiksi avointen ovien päivillä tai pyytämällä avuksi retkille) ja toimimaan tiiviissä yhteistyössä päivähoiton kanssa vanhempainyhdistys toiminnan kautta osallistumalla sen sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Lisäksi osallisuutta voidaan käytännön keinoin lisätä erilaisten sähköisten välineiden kautta sekä vanhempien kanssa yhteistyössä suunnitelluilla vanhempainilloilla, jolloin se sisällöllisesti kertoo huoltajien aktiivisesta roolista. (Heinonen, H., ym. 2016, 230-231.)

TAULUKKO 1. Vanhempien osallisuuden lisääminen. Heinonen, H., ym. 2016, 230-231.

4.3 Osallisuuden pedagogiikka

Keskeinen asia osallisuuden pedagogiikassa on kasvattajan toiminnan kannalta aktiivinen ottautuminen erilaisiin arjen mahdollisuuksiin ja lasten tekemiin aloitteisiin. Ennalta määrätyt ja suunnitellut toimintatuokiot saattavat rajoittaa osallisuuden pedagogiikan toteutumista. Suunnittelussa voitaisiinkin käyttää enemmän lapsilta tulleita ideoita ja viedä niitä yhdessä lasten kanssa eteenpäin laajempinakin projekteina. Osallisuuden toteutumisen mahdollistamiseksi on tärkeää, että kasvattaja arvioi omaa toimintaansa itsereflektion kautta. Lapsen aito kuuntelu ja keskittyminen vuorovaikutuksessa on ensiarvoisen tärkeää. (Kataja 2014, 72.)

Aikuinen voi esimerkiksi istua lapsen kanssa lattialla ja mennä mukaan leikkeihin luomalla rauhallisen ilmapiirin. Laadukkaasti toteutettu osallisuuden pedagogiikka vaatii sen, että kasvattaja on läsnä, toimii tavoitteiden mukaisesti ja on herkkä lapsen aloitteille ja tunnistaa lapsen tunnetiloja. Kasvattajan tehtävänä on toimia mahdollistajana ja tuoda erilaisia näkökulmia toimintaan. Ihanteena olisi lapsikeskeinen ja aikuisjohtoinen toiminta, jossa aikuinen toimii vastuunkantajana ja turvallisten puitteiden luojana. (Kataja 2014, 74.)

Osallisuuden toteutumisessa suurimpana esteenä on pedagogiikkaa toteuttaessa osallisuuden liian suppea rajaaminen. Esimerkiksi lapsen kuuleminen on liian kapea-alaista, jolloin aikuisen päätäntävalta saa mittavamman painoarvon. Lapsella tulee mahdollistaa omista mielenkiinnon kohteista ja asioista kerronta niin, että aikuinen kuuntelee häntä. Kuulluksi tuleminen mahdollistaa lapselle osalliseksi tulemisen tunteen eli tunteen merkityksellisyydestä ja huomatuksi tulemisesta. (Leinonen 2014, 36.)

4.4 Vanhemmat osana varhaiskasvatuksen arviointia

Varhaiskasvatusta kehitettäessä vanhempien arviointiin ja suunnitteluun osallistamisella on keskeinen rooli. (Parrila, S. & Fonsén, E. 2016, 99. Useissa kansainvälisesti toteutetuissa, vanhempien tekemään arviointiin perustuvissa tutkimuksissa nousee esille se, että asiantuntijoiden ja vanhempien välinen käsitys kasvatusyksikön laadusta voi poiketa merkittävästi toisistaan -- vanhempien mielestä yksikkö voi olla hyvä, mutta asiantuntijoiden mielestä aivan päinvastainen. Tähän vaikuttaa se, että vanhemmilla ei välttämättä ole riittävän kattavaa tietämystä hyvän varhaiskasvatuksen sisällöistä. Heillä ei välttämättä ole myöskään mahdollisuutta saada omakohtaista kokemusta näkemällä, tai pysty muuten perehtymään lapsensa varhaiskasvatuksen arkeen. Arviot tällöin perustuvat enemmän toiveisiin ja olettamuksiin, jotka heille on syntynyt ilman konkreettista näkemystä ja tietämystä asiasta. Vanhempien antamaa arviointia voidaan näin tulkita päivittäiseen ja systemaattiseen arviointiin perustuvana. (Parrila, S. & Fonsén, E. 2016, 108-109.)

Päivittäisellä arvioinnilla tarkoitetaan pääsääntöisesti suullisesti annettua palautetta vanhempien kanssa tapahtuvissa kohtaamisissa esimerkiksi lapseen liittyvissä asioissa hoitopäivänaikana. Systemaattisella arvioinnilla tässä yhteydessä tarkoitetaan suunnitelmallisesti toteutettua laajaa arviointia, jonka avulla selvitetään vanhempien mielipiteitä varhaiskasvatuksen toteuttamisesta esimerkiksi yksikkökohtaisten kyselyiden avulla. (Parrila, S. & Fonsén, E. 2016, 109.)

Kun tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa, yhteistyön onnistumisen kannalta tarkasteltuna on tärkeää kuunnella molempia osapuolia. Jos vanhemmilta ei saada oma-aloitteisesti palautetta, sitä voidaan tiedustella heiltä itseltään kirjallisesti tai suullisesti. Avoimet kysymykset ovat paras keino toteuttaa kysely, sillä näin vanhemmilta saatu palaute yhteistyöstä on omakohtaisemmin ilmaistavassa muodossa ja ne eivät ole kasvattajalle ennalta arvattavissa. Jos kysymykset ovat suljettuja, vastaus niihin on ainoastaan kyllä tai ei. Ne myös ohjailevat enemmän vastaajaa, koska ne rajaavat vastausvaihtoehtoja. (Koivuinen 2015, 115-116.)

Yhtenä yleisimmistä virheistä osallistaessa vanhempia varhaiskasvatuksen arvioimiseen on se, että heiltä pyydetään arviota sellaisista toimista ja tilanteista, joista heillä ei ole konkreettista näkemystä. Tässä tapauksessa arvioiminen on enemmän olettamukseen kuin omaan kokemukseen perustuvaa. Myös liian suuri kysymysten määrä voi osoittautua hankalaksi asiaksi arvioinnin kannalta, koska tulosten käsitteleminen ja hyödyntäminen jää vajaavaiseksi. (Parrila & Fonsén 2016, 93.)

Kun arviointia suunnitellaan, onkin parempi, että kysytään vain niitä asioita, jotka ovat tiedollisesti olennaisia asioita selvittää. Arvioinnissa osallisena oleville tulee myös välittää, että heiltä saatavalla tiedolla on merkitystä ja heillä on mahdollisuus itse valita, mitä ja miten arvioivat asioita. Tästä syystä suunnittelussa on hyvä olla ammattilaisten ja lasten lisäksi myös vanhemmat osallisina. (Parrila & Fonsén 2016, 93.)

Arvioitaessa vanhempia, arvioinnin suunnitteluvaiheessa on hyvä miettiä, mitä asioita vanhemmilta kysytään, millä tavoin, miksi sitä tehdään ja milloin sitä tehdään. Tästä syystä arvioija ja hänen arvioitavat kohteet on tärkeä rajata mahdollisimman hyvin. Tehtäessä arviointia, arvioinnin tarkoitus täytyy tulla selvästi tietoon myös vanhemmille. Varhaiskasvatuslain mukaan arvioinnin keskeisempänä tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatusta sen ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Kun arviointia tehdään ja sitä kehitetään, myös varhaiskasvatuksen laatu kehittyy. (Parrila & Fonsén 2016, 93.)

Asiakasnäkökulma on edellytyksenä palveluiden laadullisessa kehittämistyössä. Lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistamisessa varhaiskasvatuspalveluissa tärkeää on vahvistaa osallisuutta arjen käytäntöjen kautta. Laadun kehittäminen asiakkaiden kannalta edellyttää tietoa juuri heidän tarpeistaan ja kokemuksistaan. Varhaiskasvatuksen laadun edistäjänä vanhempien osallisuudella on tärkeä osa. On huomattu, että vanhempien osallisuudella voi olla ennaltaehkäisevä vaikutus mahdollisia myöhempiä ongelmia vastaan, sillä voidaan tukea lasta koulunkäynnin alkaessa ja helpottaa syrjäytymisuhan alla olevien lasten parempaa integroitumista varhaiskasvatukseen ja koulumaailmaan. (Kronqvist, E-L., Jokimies, J. 2018, 15.)

Vanhempien mielipiteiden kuuntelu on yksi osa laadukasta varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuus velvoittaa varhaiskasvatuspalveluiden suunnittelijoita ja toteuttajia ottamaan vanhemmat huomioon varhaiskasvatuspalveluiden suunnittelussa. Vanhempien ottaminen mukaan kehittämistyöhön on haastava ja aikaa vievä prosessi, joka vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen työkäytänteitä ja työkulttuuria muuttavasti. (Kronqvist, E-L., Jokimies, J. 2018, 15.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tehtävä oli tuottaa kyselylomake vanhemmille, jonka avulla vanhemmat saavat mahdollisuuden tuoda esille näkemyksiään ja ajatuksiaan varhaiskasvatuksesta. Viitasaaren varhaiskasvatuksessa on jo käytössä varhaiskasvatuksen arviointilomake vanhemmille, mutta tarve sen kehittämiseksi on ajankohtainen ja tarpeellinen uudistuneen varhaiskasvatuslain – suunnitelman, sekä toimeksiantajan kanssa käytyjen keskusteluiden perusteella. Tarkoituksena oli tehdä selkeä, nykyistä lyhyempi ja helposti vastattava lomake, joka on lisäksi nykyaikainen sähköisessä muodossaan. Toimeksiantajan toiveesta päädyimme kyselyssä avoimiin kysymyksiin, koska niiden avulla saadaan laajempaa ja syvempää tietoa.

Kyselyn avulla on tarkoitus lisätä vanhempien osallisuutta ja syventää kasvatuskumppanuuden laatua Viitasaaren varhaiskasvatuksessa. Samalla saadaan kehittämideoita ja ajatuksia varhaiskasvatuksen sisällöstä. Kysely, jossa henkilön anonymiteetti, eli yksityisyys säilyy, mahdollistaa kaikille tasapuolisen kuulluksi tulemisen.

Ennen kyselylomakkeen tuottamista perehdyimme kattavasti teoriaan, niin kyselylomakkeen tuottamisen kuin sisällönkin osalta. Yhteisissä palavereissa varhaiskasvatusjohtajan kanssa mietimme kyselyn rakennetta ja saimme hyviä ohjeita ja näkemyksiä sen tekemiseen. Osa työntekijöistä, tiiminvetäjät, ja vanhemmat saivat arvioida ja antaa palautetta kyselystä, joiden pohjalta muokkasimme kyselyn lopulliseen muotoonsa. Teimme saatekirjeet vanhemmille, jotka välitettiin heille täytettäväksi lasten lokeroiden ja perhepäivähoitajien kautta. Kysely laitettiin verkkoon Viitasaaren verkkosivuille. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa. Vastaukset kävimme läpi heti niiden tultua meille sähköpostitse.

5.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön toteutustavaksi valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnallinen opinnäytetyö toimii ikään kuin kertomuksena, jonka juoni etenee sen mukaan, miten työprosessi on tapahtunut. Toiminnallisen opinnäytetyön raportin tarkoituksena on tuoda esille, miten työn aihe on löydetty ja mitä on tehty, sekä miten opinnäytetyöhön liittyvät kysymykset on ratkaistu. Toiminnallisessa opinnäytetyössä myös selvitetään työstämisen eri vaiheissa tehdyt työstämisen eri vaiheissa tehdyt valinnat ja ratkaisut, jotka muodostavat lopullisen tuotoksen muodon. (Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003, 82).

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta, raportista ja produktista. Näistä keskeisempänä osana työprosessia on produkti. Raportoinnilla tarkoitetaan työn prosessin etenemisen kuvaamista ja produktilla työprosessin lopuksi syntynyttä tuotetta. Tuotteella taas tarkoitetaan tehtyä tuotosta, joka voi olla teko, portfolio tai jokin muu vastaavanlainen produkti. Kumpikin osio täydentää toinen toistaan, joten toisen osapuolen puutteellisuus opinnäytetyön tekovaiheessa voi tehdä koko kokonaisuudesta vajavaisen. (Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003, 83.)

Kehittämistyössä tapahtuvan produktin tuottamisessa on tärkeää tehdä se yhteistyössä kohderyhmän edustajien kanssa. Silloin työstä tulee heidän kannaltaan tarkoituksenmukainen, sanonnaltaan ja ajatusmaailmaltaan heidän ajatusmaailmaa vastaava. (Virtuaali AMK 2007.)

Opinnäytetyössämme tuotos tarkoittaa prosessin aikana tuotettua sähköisen kyselyn suunnittelulomaketta (LIITE 1.), sekä kyselylomaketta, joka aluksi työstettiin paperisena (LIITE 2.) ja tämän jälkeen sähköisenä versiona. (LIITE 4.). Saatekirjeiden kirjottaminen työntekijöille voidaan laskea myös osaksi produktia. (LIITE 3.). Teimme itse myös kuvitustyön kyselyymme. (LIITE 5.).

5.3 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Olemme ratkaisuja tehdessämme pohtineet sitä, että ovatko tekemämme päätökset hyödyllisiä niin toimeksiantajamme kuin heidän asiakkaidenkin näkökulmasta. Kun kyselylomaketta laadittiin, mietimme sen toimivuutta ja sitä, onko siihen helppo vastata ja täyttääkö se sellaiset vaatimukset, että se olisi hyödyllinen toimeksiantajalle. Opinnäytetyön lähtökohtana oli se, työllämme olisi oikeasti merkitystä.

Kyselyn luotettavuuden säilymisen pyrimme takaamaan tiiviillä yhteistyöllä Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa, sekä hyödyntämällä olemassa olevaa teoriaa kyselyjen tuottamisesta. Lupahakemus lähetettiin toimeksiantajalle ja se toimitettiin myös molemmille oppilaitoksille. Tällä varmistimme sen, että meillä on ”mustaa valkoisella” siitä, että saamme suorittaa kyselyn, sekä kerätä ja käyttää opinnäytetyössä hyödyksi kyselyn kautta saatua tietoa. Kerättyä tietoa ei levitetä julkisuuteen, vaan se jää toimeksiantajallemme. Saimme kyselyiden vastaukset sähköposteihimme anonyymisti, eli vastaajien henkilöllisyys ei käynyt ilmi vastauksista. Vastauksia saimme 11. Määrä on pieni kyselyn kohderyhmään nähden, mutta saimme silti kattavasti erilaisia kehitysideoita lomakkeen kehittämiseksi sekä kasvatuskumppanuuden laadun parantamiseksi.

Etsimme laadullista tutkimusta vanhempien osallisuuden kokemuksista ja löytämässämme tutkimuksessa kirjoittaja Hytönen kommentoi hänelle nousseesta ongelmakohdasta näin: ”Tutkimusongelmani eivät olleet täsmällisesti ilmaistavissa tutkimuksen alussa, vaan ne täsmentyivät koko tutkimuksen teon ajan. Laadullista tutkimusta voikin luonnehtia jatkuvaksi prosessin teoksi tai ongelmanratkaisusarjaksi.” (Hytönen 2014.) Päädyimme Hytösen kanssa samaan tulokseen ja koimme vahvasti, että emme pystyneet täysin käsittämään prosessin laajuutta, tai mitä kaikkea meiltä vaadittiin, ennen kuin tarkastelimme asiaa ongelma kerrallaan. Voidaan puhua, että kokonaiskuvan hahmottaminen tuli selkeästi vasta työn loppupuolella, vähän ennen kuin työmme oli valmis.

Hytönen myös painottaa vuorovaikutuksen tärkeyttä, suvaitsevaisuutta kunnioitusta ja erityisesti luottamusta (Hytönen 2014). Meidänkin opinnäytetyössä kyselyä tehdessämme halusimme luoda luottamussuhteen ensinnäkin toimeksiantajaamme, eli Viitasaaren varhaiskasvatukseen. Tähän välittömästi linkittyy myös päiväkotiyhteisöjen työntekijät sekä varhaiskasvatuspalveluita käyttävät vanhemmat. Kunnioitus ja vuorovaikutus toimii koko prosessin ajan, sillä kyselymme tuottaminen ei olisi ollut mahdollista, elleimme olisi kyselleet, kuunnelleet ja ottaneet vastaan kaikkea sitä palautetta, minkä saimme. Kunnioitimme toimeksiantajamme toiveita kyselyä laatiessamme. Suvaitsevaisuus tuli esille työssämme kyselyn palautteiden kautta, sillä saimme osaksemme negatiivista palautetta joiltain vanhemmilta. Suvaitsevaisuudella tässä yhteydessä tarkoitamme sitä, ettemme anna negatiivisen palautteen olla meille haitallista, vaan opettavainen kokemus, josta voimme parantaa työtämme entisestään.

6 PROSESSIN KUVAUS

6.1 Paperisen kyselylomakkeen suunnittelu

Toimeksiantajana opinnäytetyössämme on Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatus. Yhteishenkilönämme toimi Viitasaaren varhaiskasvatusjohtaja. Päädyimme tuottamaan kyselylomake vanhemmille Viitasaaren varhaiskasvatukseen.

Aluksi on hyvä luoda johdanto siitä, mitä lähdetään tutkimaan. (Virtuaali AMK 2007.) Teimme ennen kyselyn tuottamisen aloittamista tarkan suunnitelman siitä, mitä lähdemme tekemään ja mitä asioita kyselyn tuottamisessa ja sen sisällöllisessä annissa tulee huomioida. Meidän opinnäytetyön tarkoitusta mietittäessä teoreettisesti tärkeät, huomioon otettavat asiat olivat vasun ja varhaiskasvatuksen määrittämät uudet kriteerit sekä kyselylomakkeen työstämiseen liittyvään teoriaan perehtyminen. Niiden pohjalta aloimme työstämään kyselylomaketta ja teoreettista viitekehystä. Myös toimeksiantajan toiveet aihealueille (kasvatuskumppanuus, osallisuus ja osallisuuden pedagogiikka) määrittivät kriteerit teoreettiselle viitekehykselle ja kyselylomakkeen kysymyksille.

Tämän jälkeen kyselyyn on määriteltävä kohderyhmä. Kohderyhmän muodostaa se ihmisjoukko, jolta kysymyksiä kysytään. Kyselyn laatijan pitää selvittää kyselyn kohderyhmä ja otoksen laajuus. (Pentti Routio. KvantiMoV, 2007.) Kyselyn onnistumisen edellytyksenä on se, että kyselyn laatija osaa ottaa monipuolisesti huomioon vastaajien ajan, halun ja taidot vastata kyselyyn. Kyselyn suunnittelijan on perehdyttävä aiheeseen liittyviin julkaisuihin ja tutkimusaineistoihin. (KvantiMotv 2010.) Opinnäytetyömme toimeksiantajan kanssa mietimme tarkkaan, millaisen kohderyhmän työllemme valitsemme. Keskustelujen jälkeen päädyimme kohdentamaan kyselylomakkeen vain vanhemmille, jotta opinnäytetyö pysyisi maltillisessa muodossa. Myös uuden Vasun ja varhaiskasvatuslain määrittämän veloitteen vaikutus oli merkittävä kohdehenkilöiden valinnassa, sillä sen mukaan vanhemmat täytyy saada osallisemmaksi suunnitteluun ja toteutukseen. Ennen tilanne oli se, että vasu toimi vain suosituksena kyseiselle toiminnalle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016).

Paperinen versio kyselylomakkeesta kehittyi uuden varhaiskasvatustlain, varhaiskasvatussuunnitelman ja toimeksiantajan toiveiden pohjalta. Uudessa varhaiskasvatuslaissa vanhempien osallisuus muuttui suosituksesta velvoitteeksi ja lisäksi tämä on sanottu uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Toimeksiantajamme toiveet ja painotukset (osallisuus, kasvatuskumppanuus, pedagogiikka) muovasivat kyselyn rakennetta ja sisältöä. Kysely muokkaantui muutamien yhteisten palaverien myötä, joissa kysymyksiä ja rakennetta hiottiin. Paperisen kyselylomakkeen työstämisen lomassa meille kehittyi idea sähköisestä kyselylomakkeesta. Päätimme ehdottaa sitä toimeksiantajalle. Keskusteluissa toimeksiantajan kanssa päädyimme muuttamaan paperinen kysely sähköiseksi. Perustelimme muutosta sillä, että se vastaisi paremmin vanhempien toiveisiin ja olisi nykyaikaisempi tapa suorittaa kysely.

6.2 Sähköisen kyselylomakkeen suunnittelu ja laadinta

Sähköisen kyselylomakkeen suunnittelun yhteydessä havahduimme siihen, että kyselylomakkeeseen liittyvään teoriaan olisi järkevää perehtyä entistä syvemmin. Tämän jälkeen aloimme etsiä kattavampaa tietoa kyselylomakkeeseen ja sen tekemiseen liittyen kahdelta eri verkkosivulta, KvantimoV ja virtuaali-ammattikorkeakoulu. Molemmilta sivustoilta löytyi laaja-alaisesti tietoa kyselyjen laatimisesta. Lisäksi tarkastelimme kehityshankkeen tutkimussuunnitelman laatimiseen liittyvää teoriaa, koska tuottamamme kysely on kehittämispainotteinen. Kyselylomake on tarkoitus jäädä käyttökelpoiseksi, senkin jälkeen, kun opinnäytetyömme on valmis.

Liisa Tikka (2017, 52) kirjoittaa, että sähköistä kyselyä aineistonkeruumenetelmänä käytettäessä, on suositeltavaa ottaa huomioon vastaajien mahdollisuus käyttää tietoteknisiä laitteita sekä kiinnittää huomioita lomakkeiden jakamiseen helpottaviin selkeisiin ohjeisiin. Kohderyhmän taidot arvioitiin tietoteknillisesti riittäväksi. Kyselylomake laadittiin mahdollisimman yksinkertaiseen muotoiseksi, jotta perustasoinen tietoteknillinen ymmärrys riittää sen vastaamiseen.

Kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa on erityisen tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä yhteistyökumppanin kanssa. Tällä tarkoitetaan sitä, että kyselylomake tuotetaan ja laaditaan lähtökohtaisesti yhdessä yhteistyökumppanin kanssa, eikä vain kyselyn laatijan itse tehtyjen valintojen pohjalta. Tällöin yhteistyökumppanin ajatusmaailma jäisi täysin huomioimatta. (Virtuaali AMK 2007.) Lähtökohtana ennen varsinaisen opinnäytetyön tekemistä meillä oli, että yhteistyö toimeksiantajan kanssa on mahdollisimman kattavaa kaikissa työstämisen vaiheissa. Opinnäytetyömme työstön eri vaiheissa lähetimme kyselylomakkeen arvioitavaksi varhaiskasvatusjohtajalle, joka sai antaa palautetta kyselylomakkeesta. Jokaisen palautteenannon jälkeen pyrimme mahdollisimman kattavasti huomioimaan häneltä saatua palautetta ja tekemään muutokset niiden pohjalta.

Työmme teoreettisenviitekehyksen rakenne pyrittiin muotoilemaan mahdollisimman kattavasti toimeksiantajan toiveita ja ehdotuksia mukaillen. Varhaiskasvatusjohtajan kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta meille rakentui ymmärrys siitä, että myös teoreettisen viitekehyksen kautta täsmennetty tieto tulee hyötykäyttöön toimeksiantajallemme. Sen kautta he voivat mielestämme tämentää tietämystään heillä painopisteinä olevista aihealueista myös teoreettisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Tämän jälkeen on tärkeää pohtia kyselyn rakennetta. Itse kyselyyn on helpompi vastata, kun kysymykset ovat loogisessa järjestyksessä. Sama lomake saattaa sisältää sisällöltään hyvinkin erilaisia asioita, mutta samaan asiaan liittyvät kysymykset on sijoitettava loogiseen järjestykseen peräkkäin. Tällä tarkoitetaan sitä, että jokainen käsiteltävä aihe käsitellään kerralla loppuun, eikä se saisi tulla uudestaan esille myöhemmässä vaiheessa kyselyä. (KvantiMotv 2010.) Opinnäytetyönä tuotetun kyselylomakkeen kysymysten asettelussa tärkeänä kriteerinä oli johdonmukaisuus. Toimeksiantajamme arvioi myös kysymysten järjestystä ja antoi niiden sijoitteluun hyvää ohjeistusta, jotta kyselylomakkeen sisällöstä tulisi mahdollisimman johdonmukainen kokonaisuus. Pyrimme asettelemaan ja tekemään kysymyksistä sellaisia, että ne mahdollisimman vaivattomasti nivoutuvat toisiinsa ja täydentävät asianmukaisesti toisiaan eikä asia toista itseään kyselyn myöhemmässä vaiheessa.

Kyselylomakkeen pituuden pitäminen kohtuullisena ja ulkoasun selkeys nousivat erittäin tärkeiksi seikoiksi sekä vastaajalle että myöhemmin tietojen tallentajalle. Liian pitkä kysely vähentää halukkuutta vastata kyselyyn, sillä moni ei ole halukas vastaamaan monisivuiseen kyselyyn. Tästä syystä kysely pitäisi mitoittaa siten, ettei vastaajalla menisi paljon aikaa kyselyn vastaamiseen. Kokonaisuus itsessään tulisi samalla pitää järkevänä. (KvantiMotv 2010.) Opinnäytetyönämme tuotetun kyselylomakkeen pituutta mietittäessä tärkeinä seikkoina nousivat se, että kysymykset ovat mahdollisimman täsmällisiä, helposti ymmärrettäviä, mutta samalla tarpeeksi kattavan vastauksen antavia niihin vastattaessa. Tärkeänä kriteerinä pidimme myös sitä, että kysymykset ovat mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi ilmaistu ja sellaisin termein, että ammattisanastosta tietämättömämpikin ymmärtää, mistä puhutaan. Teimme näitä asioita pohtiessa myös tiivistä yhteistyötä toimeksiantajan kanssa, jotta myös ammattilaisen näkökulma tulee esille näitä asioita mietittäessä.

Kyselylomake täytyy testata, ennen kuin se lähetetään vastaajille. Esikokeilun tarkoituksena on se, että sillä vältytään turhilta ja epäselviltä kysymyksiltä ennen varsinaisen kyselyn toteuttamista. Tällä varmistetaan luotettavampi tietojen otanta. (Virtuaali AMK 2007.) Opinnäytetyönämme tuotettu kyselylomake testattiin ennen vanhemmille julkistamista Viitasaaren varhaiskasvatuksessa toimiville tiimivastaaville, jotta saisimme tuotettua kyselystä heidän näkökulmastaan mahdollisimman kattavan ja oikeita asioita painottavan sekä ammatillista näkökulmaa silmällä pitävän kyselylomakkeen.

Yksittäiset aihekokonaisuudet voidaan yksinkertaistaa laittamalla kaikki aiheeseen liittyvät kysymykset allekkain luettelomaisesti. Tällä tavoin voidaan helposti tarkastella kyselylomakkeen kokonaisrakenteen muotoutumista. Tämä takaa sen, että kysymyssarjoihin vastaaminen on vastaajalle helpompaa, eikä vastaajan tarvitse lukea monimutkaisia vaihtoehtoja tai itseään toistavia kysymyksiä. Monivalintakysymykset, sekä vapaasti vastattavat isommat kysymyskokonaisuudet, kannattaa sijoittaa kyselyn loppuun. Tällä taataan se, että kyselyn vastaaja pääsee sanomaan sanottavansa ikään kuin kyselyn loppuhuipennukseksi. (KvantiMotv 2016.) Monivalintakysymyksiä mietimme, mutta päädyimme yh-

tenäiseen linjaan avonaisten kysymysten osalta, koska tällä hetkellä ei ole käytössä sellaista järjestelmää, joka voisi helposti sähköisessä muodossa lajitella vastaukset. Avonaiset kysymykset pystyimme itse käymään läpi ja toisaalta niistä saa syvempää tietoa kuin monivalintakysymyksistä. Avoimet kysymykset olivat paras keino toteuttaa laatimamme kysely, sillä ne antoivat mahdollisuuden vastata mahdollisimman monipuolisesti. Monivalinta kysymykset olisivat ohjanneet vanhempien vastaukset jo ennalta määrättyihin valintoihin, joka taas ei edistä osallisuutta.

Yksi helposti unohdettavista asioista on kyselyyn vastaavan henkilön kunnioittaminen. Erityisen tärkeää on huomioida, että kyselyssä ollaan kiinnostuneita vastaajan omasta mielipiteestä. (KvantiMotv 2010.) Meidän kyselyssä laajemmat kysymykset on sijoitettu kyselyn alkuun ja lopussa on täsmällisempiä kysymyksiä. Kyselyssä on kysymyksiä niin lasten hoitoon liittyen kuin vanhempien omiin näkemyksiä varhaiskasvatuksesta.

Huomioitavana asiana on kehittämiskohteen teoreettinen taustoitus. Tällä tarkoitetaan sitä, että kehittämishankkeen kohteena olevasta asiasta tehdään teoreettista tutkimustyötä, jota käytetään apuvälineenä kyselyn kysymyksien laatimisessa. Teorian tarkastelussa on syytä etsiä useampia samaan aiheeseen liittyviä teorialähteitä ja samalla koota ne teorat yhteen, jotka muodostavat ns. ydinosan teoreettisesta viitekehyksestä. Näin saataisiin monipuolisempi teoreettinen näkemys kokonaisuudesta - tämä auttaa kattavamman kyselyn laatimisessa. (Virtuaali AMK 2007.)

6.3 Sähköisen kyselylomakkeen toteutus

Teimme verkkoversion paperisen version pohjalta yhdessä Viitasaaren kaupungin IT-käyttötukihenkilön kanssa. Kysely valmistui muutamassa viikossa.

Kyselyn teoriatiedon mukaan aika tulee olla suhteellisen lyhyt (KvantiMotv 2016). Lähetimme näyteversion verkkokyselystä varhaiskasvatusjohtajalle ja yksiköiden

esimiehille. Aikaa vastaamiseen annoimme kolme päivää ja se osoittautui riittäväksi kyselyn suorittajamäärään nähden. Lisäksi teimme saatekirjeet (LIITE 3.) vanhemmille, ja jaoimme ne lasten naulakoihin. Aikaa vanhemmille vastaamiseen annettiin kaksi viikkoa. Perustellemme ajan sillä, ettei asia unohdu, ja jotka siihen vastaa, varmasti ehtivät.

6.4 Työntekijöiden arvioinnit lomakkeesta

Kysyimme ennen lomakkeen lähettämistä vanhemmille palautetta myös varhaiskasvatuksessa esimiehinä toimivilta henkilöiltä. Tämä kysely toimi samalla opinnäytetyön testikyselynä. (LIITE 3.). Vastaajien määrä kyselyyn oli neljä. Heiltä saaduissa palautteissa korostui pääsääntöisesti useat rakenteelliset seikat, joihin vaadittiin selkeytystä.

Yksi vastaajista kommentoi, että koska kysely koski koko Viitasaaren varhaiskasvatusta, päiväkotia tulisi muuttaa päivähoidoksi. Vastaajan mukaan tällöin myös perhepäivähoito tulee sisällöllisesti osalliseksi kyselyyn. Myös joidenkin kysymysten kohdalla koettiin, että vastaukset kysymysten välillä saattaisivat olla samankaltaisia.

Päällekkäisiä kysymyksiä pyydettiin poistamaan ja valitsemaan niistä asiaa parhaiten kuvaava kysymys. Sanavalinnoista tuli myös palautetta, että niiden pitäisi olla enemmän aihetta vastaavampia. Yksi vastaajista piti joitakin kysymyksiä liian laajoina. Osa kysymyksistä ei myöskään avautunut työntekijöille, ja niihin pyydettiin selkeytystä.

Kysymyksiin 4, 5 ja 6 kaivattiin tarkentavia kysymyksiä, koska ne ovat niin laajoja. Kysymyksen 5 osalta ehdotettiin, että osa-alueet laitettaisiin tärkeysjärjestykseen: a) toiminta, b) ulkoilu, c) ruokailu, d) päivälepo ja siihen voisi lisätä kohdan leikki ja kaverisuhteet. Palautteessa annettiin myös ehdotus, että kyselyn lopuksi voisi vielä kysyä erillisellä kysymyksellä lasten ja vanhempien osallisuudesta, voivatko he vaikuttaa päivähoidon toimintaan ja miten osallisuutta voisi lisätä heidän kohdallaan.

Yksi vastaajista pohti lisäksi sitä, että kysymykset eivät saa olla liian vaikeita ja laajoja. Toinen vastaajista kommentoi, että kysymykset pitää miettiä tarkasti niin, että ne kohdistuisivat tarkasti siihen, mitä halutaan tietää, ja niiden määrää ja osuvuutta kannattaa vielä tarkastella.

6.5 Vanhempien arvioinnit lomakkeesta

Suurin osa vastausten antajista kommentoi, että kysely (LIITE 4.) on selkeä ja että kysymyksiin on helppo vastata. Yksi vastasi, että kysely on asiallinen ja kysymysten järjestys on looginen. Myös kysymysten sisällön kattavuutta kommentointiin. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että kysely on aivan liian monimutkainen ja kaksi vastaajista toivoi siihen vaihtoehtovastauksia, näin ollen olisi jaksanut vastata kysymyksiin paremmin. Yksi vastaajista ehdotti sellaista ilmoitusfoorumia, kuten Wilma koulun puolella, joka helpottaisi yhteistyötä ja asioiden muistamista.

Muutama vastaajista toivoi, että käyttöön tulisi sähköinen järjestelmä, joka nopeuttaisi yhteydenottoa ja esimerkiksi hoitoaikojen ilmoittamista. Eräs vastaajista kommentoi lisäksi, että sähköinen kanava voisi lisätä osallisuuden tunnetta. Yksi vastaajista kommentoi kyselyssä olevaa kuvaa, että siinä voisi olla iloisemmat ilmeet siinä olevilla ihmisillä. Kaksi vastaajaa vastasi, että jaksaisi paremmin vastata kysymyksiin, jos joukossa olisi myös monivalintakysymyksiä esimerkiksi käytännön asioista. Tämä helpottaisi vastaamista ja pitkässä juoksussa analysointia.

Yksi vastaaja pohti sitä, että moniin kysymyksiin on hyvin vaikea vastata, vaikka kysymykset sinällään ovat hyviä. Haasteen tuo se, että tietoa ei ole, koska aiheiden käsittely on vähäistä päivähoitoon ja huoltajien välillä. Hän ehdottaakin, että varhaiskasvatuspuolella mietittäisiin miten ja millaiset edellytykset huoltajilla on vastata kysymyksiin ja kehitettäisiin varhaiskasvatuksessa sellaisia toimintamalleja, että jokainen huoltaja osaisi vastata jokaiseen kysymykseen ja kertoa, ovatko asiat hyvin vai huonosti. Lisäkysymyksiä voisi olla, vaikka tapahtumista ja käytännöistä.

6.6 Lopullinen kyselylomake

Tavoitteenamme oli tehdä mahdollisimman selkeä ja helposti ymmärrettävä ja täytettävä kysely vanhemmille. Mietimme, että kysymyksiä ei kannata olla liikaa, jotta vastaaminen olisi mielekkäämpää ja toisaalta vastausten purku olisi helpompaa. Tätä ei tietenkään saa tehdä laadun kustannuksella, eli kysymysten täytyy olla kattavia ja monipuolisia, jotta saadaan mahdollisimman monipuolisesti ja kattavasti tietoa.

Tähän tavoitteeseen ainakin osittain pääsimme, koska suurin osa vastaajista kommentoi kyselyä helpoksi vastata ja sopivan mittaiseksi. Muokkasimme kyselyä (LIITE 5.) saamiemme palautteiden pohjalta. Kuva muutettiin niin, että kuvan aikuisilla on iloisemmat ilmeet. Tämä on hyvä huomio, jota jostain syystä emme itse huomanneet. On totta, että iloa tässä elämässä ei ole koskaan liikaa ja se kuuluu olennaisesti lasten arkeen ja heidän kanssaan työskentelyyn.

Yhdellä vastaajista oli havainto liian pienestä vastauslaatikosta, mutta ilmeisesti häneltä oli jäänyt huomaamatta se, että vastauslaatikoiden pitäisi suurentua sitä mukaan, kun niihin kirjoittaa. Sähköistä järjestelmää toivottiin ja sen tiedämme, että sellainen on tulossa käyttöön parin vuoden sisällä ja asiaa selvitetään.

Työntekijöiden palautteen pohjalta yhdistimme kaksi kysymystä, jotka olivat hyvin samankaltaisia. Kysymyksen 5 muutimme aihealueet tärkeysjärjestykseen ja lisäsimme siihen kohdan kaverisuhteet. Lisäsimme uuden kysymyksen vanhempien osallisuuden kokemukseen liittyen.

Kun sähköinen palvelu tulevaisuudessa mahdollisesti tulee päiväkoteihin, se mahdollistaa kyselyn käytön myös sitä kautta. Kyselyä ei tarvitse alkaa tehdä uudestaan, vaan valmis pohja on jo olemassa. Tarkoituksena olisi, että tekemämme kysely jäisi käytettäväksi työkaluksi Viitasaaren kaupungin varhaiskasvatukseen.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Pohdintaa opinnäytetyön prosessista

Ryhmän muodostuminen oli helppo ja nopea prosessi, vaikka yksikään ryhmän jäsen ei ollut alustavasti miettinyt yhteistyötä opinnäytetyön tiimoilta. Osa ryhmästä aloitti opinnäytetyön työstämisen etukäteen. Yksi liittyi mukaan myöhemmin, joten meitä oli kolme ihmistä tekemässä tätä opinnäytetyötä.

Toimeksiantajaksemme valikoitui Viitasaaren kaupunki, jossa sijaitsi maahanmuuttajien vastaanottokeskus. Vastaanottokeskuksen lakkautettua jouduimme lähestymään opinnäytetyömme aihetta uudelleen. Emme halunneet vaihtaa toimeksiantajaa, joten kysyimme vaihtoehtoista opinnäytetyön aihetta, jolle Viitasaaren varhaiskasvatuksella olisi tarve. Kyselylomakkeen toteutus nousi esille.

Yhteistyötä arvioidessa on tärkeää huomioida myös vanhempien erilaisuus ja heidän omat yhteistyöhön liittyvät tarpeet. Jos lapsen asioiden käsittely ei vaadi tiiviisti toteutettua yhteistyötä, kasvattajan tulee kunnioittaa vanhempien omaehtoista toimintatapaa hoitaa lapsensa asioita. Jos vanhemmat toivovat tiiviimpää yhteistyötä, täytyy kasvattajan tarpeeseen vastata. Yhteistyö koostuu tutustumisesta, aloituksesta, toiminnasta ja päätöksestä. Näiden eri vaiheiden aikana yhteistyön tavoitteet voivat vaihdella ja se on tärkeää ottaa huomioon myös yhteistyön arviointia tehdessä. (Koivuinen 2015, 115.)

Ryhmän roolien jakaminen muodostui alustavasti siten, että yksi lähti etsimään teoriaa liittyen uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä varhaiskasvatuslakiin. Osa oli yhteydessä Viitasaaren varhaiskasvatuksen kanssa, osallistui yhteisiin kokouksiin, sekä etsi teoriatietoa varhaiskasvatuksesta. Vastuualueita jaettiin aina sen mukaan, miten kukin vuorollaan omien kiireiden keskellä kerkesi opinnäytetyötä tekemään.

Ryhmädynamiikka kehittyi opinnäytetyötä työstäessä. Toimivuus ryhmän jäsenten kesken oli aluksi vaisumpaa, mutta alkuhaasteiden jälkeen voidaan sanoa,

että hommat lähtivät rullaamaan hyvää vauhtia. Vuorovaikutus ryhmän jäsenten kesken kasvoi ajansaatossa, kun jokainen ryhmän jäsen alkoi löytää omaa rooliaan ryhmän sisältä. Osallistuminen ryhmän jäsenten kesken on ollut tasavertaista ja välillä on tullut hetkiä, jolloin toinen ryhmän jäsen on joutunut tekemään enemmän kuin toinen.

Keskustelujen määrää opinnäytetyöhön liittyen olisi voinut olla näin jälkikäteen tarkasteluna enemmän. Olimme kuin peukalo keskellä kämmentä ensimmäiset pari kuukautta asioiden kanssa ja olimme monesta asiasta epävarmoja, mikä hidasti opinnäytetyömme työstämistä. Näin tapahtui etenkin sellaisina hetkinä, kun vaihdoimme opinnäytetyömme aihetta alkuvaiheessa.

Jokainen ryhmän jäsen on kantanut vastuullisuutta oman osuuden suorittamisesta, sekä sen ammatillisuuden toteutumisesta. Ryhmän jäsenten sitoutuvuus opinnäytetyöhön on ollut aitoa ja jokaisesta on välittynyt se tunne, että he haluavat saada jotain konkreettista suoritettua toimeksiantajan kanssa.

Onnistumisen hetkiä on ollut useita, monet liittyvät siihen, että opinnäytetyömme prosessi on edennyt tai jokin asia, jota mietimme viikko tolkulla, yhtäkkiä edistyi. Epäonnistumisen tunteita on ollut vastaavasti, kun jokin yhteinen päämäärä tai tavoite ei ole täyttynyt meidän haluamalla tavalla ja olemme sen seurauksena joutuneet improvisoimaan, joskus enemmän ja joskus vähemmän.

Ajankäyttö opinnäytetyöhön on ollut vaihtelevaa, sillä jokaisella ryhmänjäsenellä on eriävät aikataulut muiden kurssien sekä oman muun elämänsä kanssa, jonka seurauksena yhteisten tuokioiden pitäminen on ollut haastavaa. Jokainen ryhmänjäsen on pyrkinyt täydentämään opinnäytetyötä omalla ajallaan, kun suinkin on ollut mahdollista. Laadimme tästä syystä aikatauluja, milloin voisimme yhdessä työstää opinnäytetyötä. Tämä vaihteli kahdesta kolmeen kertaan kuukaudessa.

Meidän opinnäytetyössämme on kaksi ohjaavaa opettajaa, sillä tämä opinnäytetyö toteutui kahden erillisen oppilaitoksen yhteistyönä. Molemmat opettajamme ovat ohjanneet opinnäytetyömme prosessin kulkua. Olemme olleet useampaan

kertaan yhteydessä ohjaaviin opettajiimme, jotka auttoivat aina, kun meille ryhmän sisällä nousi jokin meitä askarruttava kysymys opinnäytetyöhön liittyen. Pidimme ohjaavien opettajiemme kanssa useamman etäpalaverin.

Opinnäytetyön prosessi kehitti vuorovaikutustaitoja, organisointitaitoja, ajanhallintaa, vahvasti teoreettista osaamista. Toiminnallinen opinnäytetyö oli kaikille ryhmän jäsenille uusi kokonaisuus, ja sen kokonaisuuden hahmottuminen tuli vasta pitkän työstimisen jälkeen.

Opinnäytetyömme aikana jokainen ryhmän jäsen kehittyi ihmisenä kohtamaan toinen toistaan paremmin inhimillisellä tasolla, sekä hyväksymään toisen heikkoudet, että vahvuudet. Parempi ymmärrys ryhmänjäsenten kesken muodostui voimavaraksi, sillä jos tuli ongelma johonkin tiettyyn asiaan liittyen, jokainen tiesi tarkalleen, keneltä ryhmän jäsenistä asiaa kannatti kysyä. Ulkopuolisena vaikuttavana tekijänä ryhmämme kanssa on ollut Viitasaaren varhaiskasvatus, jonka mukaan olemme opinnäytetyömme kyselyä työstäneet.

Haasteeksi opinnäytetyötä tehdessä on muodostunut ryhmäläisten välimatka toisiinsa nähden. Yksi asuu Sotkamossa, toinen Viitasaarella ja kolmas lisalmessa. Siksi on ollut haasteellista asettaa aikataulua, milloin olisimme kokoontuneet yhdessä, sillä pelkät välimatkat syövät pois aikaa rajallisesta päivästä. Kun ratkaisimme tämän ongelman tekemällä työtä etäyhteyksillä, muodostui uudeksi ongelmaksi ajoittaiset tekniset ongelmat, kun yhteydet eivät toimineet.

7.2 Pohdintaa työntekijöiltä ja vanhemmilta saaduista arvioinneista

Eniten pohdintaa sai aikaan näkökulma, jossa esille nousi vaikeus vastata kysymyksiin sen vuoksi, koska vanhemmilla ei ollut tietoa kyseisestä asiasta varhaiskasvatuksen arjessa. Vastaaajien mukaan, tiedon puute johtui siitä, että aiheita käsitellään vähän huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä. Vastauksista noussut ehdotus uusista toimintamalleista on mielestämme hyvä ja ajankohtainen. Pitäisimme tärkeänä, että jaettaessa tietoa huoltajille se sisältäisi syvällisempää tietoa päiväkodin toiminnan sisällöistä ja sen teemoista ja niistä asioita, jotka ovat ajankohtaisia. Esimerkiksi kuukausittain kerrottaisiin vanhemmille joko

kirjeitse tai suullisesti, mitä asioita seuraavaksi opetellaan ja harjoitellaan. Samalla voisi rohkaista vanhempia pohtimaan toimintaideoita yhdessä lasten kanssa kotona ja pyytää niiden tuomista rohkeasti päivähoitoon. Erilainen dokumentointi lisäisi aitoa vuoropuhelua ja vanhemmat pääsisivät enemmän tietoisiksi ja mukaan päivähoidon arkeen. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta voisi olla se, että kuvattaisiin ja videoitaisiin lasten toimintoja, ja näitä tuotoksia esitettäisiin vanhemmille.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma edellyttää sitä, että vasu-keskusteluissa vanhemmille kerrotaan varhaiskasvatuksen tavoitteista ja avataan juuri kyseisen lapsen päivähoitopaikan toimintaa ja sisältöä -- kuvataan vanhemmille sitä, kuinka lapsia kuullaan ja miten heidän näkökulmia huomioidaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016.). Uusi vasu-malli on vasta alle vuoden vanha, ja voi viedä pidemmänkin aikaa, ennen kuin työntekijät omaksuvat, miten sitä on tarkoitus toteuttaa. Asiaan perehdytetään ja koulutetaan edelleen, joten uskoimme, että vuorovaikutukseen huoltajien ja päivähoidon välillä on tulossa muutosta. Kasvatuskumppanuus vahvistuu silloin, kun pohditaan syvemmin yhdessä asioita ja päästään tavoitteisiin. Tällöin vanhemmat tulisivat kuulluksi.

Mielestämme yksi hyvä tapa tulosten läpikäymiseen vanhempia osallistavalla tavalla on toiminnallinen vanhempainilta. Vanhempainilta voisi rakentua esimerkiksi kyselyn tulosten ja niiden pohjalta tehtyjen johtopäätösten läpikäynti osasta, tuloksiin ja mahdollisiin kehitysideoihin perustuvasta osasta sekä keskustelussa nousseiden ajatusten yhteenveto osasta. Kyselyiden läpikäynti osiossa huoltajat kokoontuvat yhteen tilaan, jossa työntekijä/ useampi työntekijä esittelee huoltajille teetetyn kyselyn tulokset ja sen pohjalta tehdyt johtopäätökset työntekijä johtoisesti. Tämän jälkeen voidaan siirtyä pienryhmiin, jotka muodostavat huoltajat valintansa mukaisesti. Keskustelut näissä ryhmissä voi esimerkiksi tapahtua itsenäisesti, vanhempien kesken tai ennalta määritetyn työntekijän läsnä ollessa. Näissä ryhmissä voidaan keskustella kyselyn tutkimustuloksissa esille tulleista asioista ja mahdollisesta niiden kehittämisestä huoltajien mielipiteitä kuunnellen. Työntekijä voi olla pienryhmätoiminnassa läsnä, kuitenkin liiaksi puuttumatta siinä esille tulleisiin mielipiteisiin. Lopuksi henkilökunta voi huoltajien

kanssa kokoontua vielä yhteen ja tehdä yhdessä loppuyhteenvedon käsittelyssä olleista asioista.

Ideana toiminallinen vanhempainilta jatkototeutusideana nousi erään opinnäytetyöryhmämme opiskelijan aikaisemmin koulutuksen aikana suoritetun kurssitehtävän pohjalta. Siinä selvitettiin erinäisiä menetelmiä varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kenttätöissä.

7.3 Ammatillinen näkemys

Hyödynsimme teorian tietoa opinnäytetyön prosessia työstäessämme. Perehdyimme laaja-alaisesti vanhemmuuteen, osallisuuteen ja osallisuuden pedagogiikkaan. Perehdyimme myös varhaiskasvatuslakiin, Varhaiskasvatussuunnitelmaan (VASU), Pro Gradu töihin vastaavista aiheista, sekä ulkomaalaiseen kirjallisuuteen (Montessori). Tämän kaiken tutkiminen oli edellytys sille, että työn ammatillisuus on teoreettiselta pohjalta ja viitekehykseltään taattu. Peilasimme työtä tehdessämme myös sosiaalialan kompetensseja, että miten ne näkyivät meidän työssämme.

Työskentelymenetelmänä hyödynsimme voimavara- ja ratkaisukeskeistä työskentelyn mallia. Sen periaatteisiin kuuluu osapuolten osaamisen hyödyntäminen ja arkisten sekä elämänarvoja toteuttavien tavoitteiden saavuttaminen. Keskitytään oleviin resursseihin, voimavaroihin ja tulevaisuuteen. Ratkaisukeskeisessä työskentelyssä korostuu toimiminen, ratkaisu ideoiden kehittäminen, kokeileminen ja arvioiminen. Ratkaisut voidaan etsiä erilaisten kysymysten kautta. (Maria, R. 2011,31.) Tässä samalla toteutuu yksi osa-alue sosionomin kompetensseista, nimittäin asiakastyön osaaminen, jolla tarkoitetaan vuorovaikutusta asiakkaan ja työntekijän välillä, sekä kyky osata soveltaa teoreettista työorientaatiota, että työmenetelmiä. (TAMK, 2018.).

Toinen sosionomin kompetenssin osa-alue on eettinen osaaminen. Sillä tarkoitetaan sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden noudattamista, sekä toimimaan niiden mukaisesti. Siihen myös sisältyy eettinen reflektointi

sekä tasa-arvoisuus. (TAMK, 2018.). Työskentelyssämme nämä kohdat toteutuivat, sillä työelämälähtöisyys jo lähtökohtaisesti velvoitti meitä toimimaan asiakaslähtöisesti, asiakasta kuunnellen ja kunnioittaen ja ottamaan heidän tarpeensa huomioon. Samalla meidän piti miettiä omaa ammatillista osaamistamme ja rooliamme Sosionomina. Tällä tarkoitamme sitä, että miten me yksilönä teemme ratkaisumme ammatillisen taustamme huomioon ottaen, tässä toimintaympäristössä.

Sosionomin kompetenssien yksi osa-alue on myös sosiaalialan palvelujärjestelmien osaaminen. (TAMK, 2018.). Tämä osa-alue työskentelyssämme näkyi siten, että olimme osana sosiaalisen asiantuntijoiden moniammatillista työryhmää (Viitasaaren varhaiskasvatus), sekä olimme osallisena edistämässä työelämän toimintaympäristöä.

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen on myös osa sosionomien kompetensseja. Sillä tarkoitetaan kykyä osata hyödyntää erilaisia yhteisösosiaalityön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen, sekä viestinnän keinoja. (TAMK, 2018.). Tämä näkyy työssämme kyselylomakkeen laatimisen kautta. Kyselylomake laadittiin yhteistyössä työelämälähtöisesti, sekä siitä kyseltiin palautetta niin vanhemmilta, että varhaiskasvatuskentän työntekijöiltä. Sähköinen kyselyn laatiminen vaatii paljon yhteistyötä moniammatillisesti, että se saatiin Viitasaaren kaupungin sivustolle jaetuksi. Tämä kaikki on osana vaikuttamista ja viestintää yhteisösosiaalityössä.

Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen on osa sosionomin kompetensseja. Sillä tarkoitetaan kykyä suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishankkeita. (TAMK, 2018.). Tämä on kriittisesti koko työmme tiivistettynä. Työmme oli kehittämispainotteinen, joka toteutettiin työelämälähtöisesti. Suunnittelu, toteutus, arviointi ja raportointi tuli esille kyselymme työstämisen eri vaiheiden kautta.

Viimeisin sosionomin kompetenssi osa-alue, jota käsittelemme työssämme, on johtamisosaaminen. Johtamisosaaminen opinnäytetyössämme ilmeni siten, että jokainen ryhmän jäsen joutui ottamaan roolin. Varsinaista yksittäistä johtajan roolia meillä ei syntynyt, mutta jokainen otti kopin omalta osa-alueeltaan ja tarvittaessa pystyi jakamaan vastuuta toiselle. Palveluprosessien, työyhteisön ja osaamisen kehittäminen toteutui myös työmme kautta, sillä kyselyllämme arvioimme osallisuuden toteutumista, sekä miten sen toteutumista voisi parantaa työympäristössä. (TAMK, 2018.).

Päiväkodin näkökulmasta katsottuna, ammatillisuus tulee esille työntekijöiden työkokemuksen ja osaamisen kautta. Työntekijöiden arvot luovat pohjaa tiimityölle ja työntekijöiden yksilöllinen persoona on vahvuus, joka tulee esille heidän työnteossaan. Toisten huomioonottaminen ja empatiakyky ovat muodostavat hyvän lähtökohdan päivähoitotyölle. (Kannisto, M. & Rilla, S. 2010.).

LÄHTEET

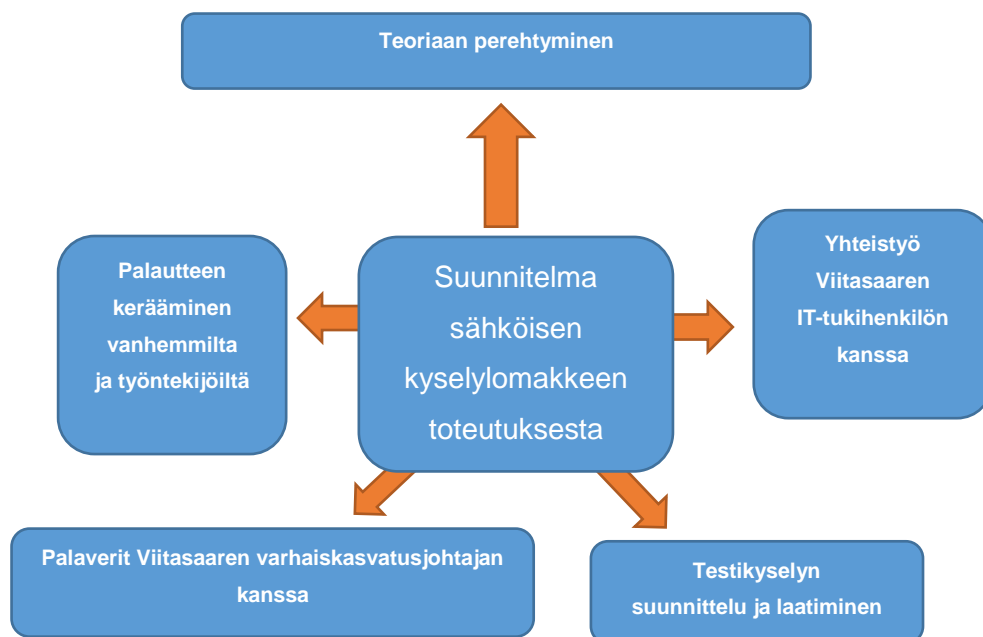
- Ahonen, L. (2017). Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2010). Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C, Katsauksia ja aineistoja 17. Verkkojulkaisuna: <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Documents/Kohti%20tutkivaa%20ammattikäytänöä.pdf>
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K. Semi;Ritva, Siimes; Ulla (2016). Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Juva: PS-kustannus.
- Helsingin Yliopisto. (2014). VANHEMPIEN OSALLISUUDEN ELEMENTTEJÄ SUOMALAISEN VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA, Pro gradu -tutkielma, Juhani Hytönen. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanneraho_PG_2014.pdf?sequence=1
- Kalliala, M. (2012). Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy yliopistokustannus.
- Karhila, H. (2016). <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111009/YAMK-Karhila%20Hanna.pdf?sequence=1>
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. (2006). Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta -Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kataja, E. (2014). Yhteinen osallisuus varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Teoksessa Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Toim. J. Heikka, E. Fonsén, J. Elo & Leinonen, J. Tampere: Suomen varhaiskasvatus, 56–79
- Kannisto, M. & Rilla, S. (2010). TIIMITYÖLLÄ HYVÄÄN PÄIVÄHOITOON – Päivähoidon työntekijöiden näkemyksiä tiimityöstä. HAMK, Hämeen Ammattikorkeakoulu. Theseus.fi. <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/20972/Tiimityolla+hyvaan+paivahoitoon+.pdf;jsessionid=78A842D5DD6A5844E3C95A6036702560?sequence=1>

- Koivunen, P-L. (2009). Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Kronqvist, E-L., Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008VERKKO.pdf?sequence=1>
- Kuokkanen, H. (2014). Kasvatuskumppanuus. Teoksessa Lapsen parhaaksi, Lähihoitaja varhaiskasvattajana toim. Häkkä; Arja, Kuokkanen; Helena & Virolainen; Arja. Porvoo: Bookwell Oy.
- Kuokkanen Helena. (2011). Varhaiskasvatus. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Häkkä Arja, Kuokkanen Helena & Virolainen Arja toim. Porvoo: Bookwell oy
- KvantiMov. (2007). Kyselylomakkeen laatiminen. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>
- L 580/2015. Varhaiskasvatuslaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Leinonen, J. (2014). Pedagogisia näkökulmia lasten osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Heikka Johanna, Fonsén Elina, Elo Janniina & Leinonen (toim.) Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry.
- Lipponen, L. (2016). Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja toim. Hujala; Eeva ja Turja; Leena. Juva: Bookwell Oy.
- Maria, R. (2011). Ajatuksia ja kokemuksia Sosionomin (AMK) työstä ja osaamisesta. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25983/rahkonen_maria.pdf?sequence=1
- Opetushallitus. (2016). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oph.fi. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Roos, P. (2016). Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkodissa. Vaasa: Waasa Graphics Oy.
- Routio, P. (2014). Kysely lomakkeen teoriaa. <http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/064.html>
- Suni, M. (2017). Varhaiskasvatusjohtaja. Kirjallinen tiedoksiäntö 6.9.2017. Viitasaaren kaupunki.

- Talentia ry. (2013). Arki, arvot, elämä, etiikka (6. painos). Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet (6. painos). Talentia ry. Helsinki
- TAMK SOSIAALIALA. (2018). <http://sosiaaliala.blogs.tamk.fi/aloitussivu/sosiaalialan-kompetenssit/>
- Tempemontessori. (2011). The Role of the Adult in Montessori Education. Tempe Montessori School. <http://tempemontessori.org/the-role-of-the-adult/>
- Tikka, L. (2012). Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa. Keinoja osallisuuden vahvistamiseksi. Metropolia ammattikorkeakoulu.Theseus.fi. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136288/Tikka.Liisa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Turja, L. (2016). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja toim. Hujala; Eeva ja Turja; Leena. Juva: Bookwell Oy.
- Vilkkä, H. & Airaksinen, T. (2003). Toiminnallinen opinnäytetyö
- Viitasaaren kaupunki. (2017). Viitasaari - vetovoimaa valtateiden varrella. Saatavilla 19.9.2017. <http://www.viitasaari.fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-viitasaaresta>
- Viitasaaren kaupunki ja Pihtiputaan kunta. (2017). Wiitaunionin varhaiskasvatussuunnitelma. Saatavilla 19.9.2017. http://www.viitasaari.fi/filebank/7517-Wiitaunionin_varhaiskasvatussuunnitelma_1_8_2017_alkaen.pdf
- Virtuaali ammattikorkeakoulu. (2010). Kyselyyn perustuvan tutkimisen suorittaminen. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289345955/1194290010211.html>
- Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1>

LIITE 1 Suunnitelma toteutuksesta

Jami Kähkönen E38SOS,
Laura Lehtoranta SO15KA &
Anni Raatikainen E38SOS

Suunnitelma sähköisen kyselylomakkeen toteutuksesta

LIITE 2 Paperinen kyselylomake

KYSELYLOMAKE VANHEMILLE SYKSY 2017

MIKSI VARHAISKASVATUSKASVATUS ON LAPSELLSI TÄRKEÄÄ?

1.

2. MITÄ AJATTELET LAPSESI OPPIVAN PÄIVÄHOIDISSA?

3. MITÄ TOIVOT LAPSESI HYÖTYVÄN VARHAISKASVATUKSESSA?

4. MISTÄ HALUAISIT VARHAISKASVATUKSEN KOOSTUVAN?**5. MITÄ SEURAAVISSA OSA-ALUEISSA HALUAISIT KEHITTÄÄ PÄIVÄHOI-
DOSSA?****a) Päivälepo****b) Ruokailu**

c) Toiminta**d) Ulkoilu****6. MITKÄ OVAT VARHAISKASVATUKSEN VAHVUUDET TÄLLÄ HETKELLÄ?**

7. KOETKO LAPSESI TASAVERTAISEKSI PÄIVÄHOIDOSSA? MITEN LAPSESI TASAVERTAISUUS NÄKYY/EI NÄY VARHAISKASVATUKSESSA?

8. MITÄ AJATTELET VASU-KESKUSTELUISTA? MILLÄ TAVOIN KEHITTÄISIT NIITÄ?

9. MILLAISEKSI KOET VANHEMPAINILLAT? MITEN KEHITTÄISIT NIITÄ?

LIITE 3 Saatekirje

Hei vanhempi/huoltaja,

Olemme kolme sosionomiopiskelijaa (AMK) Laura Lehtoranta Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta sekä Anni Raatikainen ja Jami Kähkönen Pieksämäen Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Kaksi meistä suuntautuu varhaiskasvatukseen ja teemme siihen suuntautuvan opinnäytetyön. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Viitasaaren kaupungin kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteena on

- lisätä vanhempien osallisuutta ja kuulluksi tulemistä
- saada uusi kyselylomake käyttöön Viitasaaren varhaiskasvatuksessa tukemaan omalta osaltaan kasvatuskumppanuuden toteutumista.

Teimme syksyllä 2017 kyselyn teille vanhemmille. Olemme muokanneet kyselyä ja tehneet siitä uuden, sähköisen kyselyn. Tässä kyselyssä teidän ei tarvitse vastata arviointikyselyyn vaan arvioida sen toimivuutta ja sisältöä erillisellä lomakkeella. Lomake löytyy arviointikyselyn alapuolelta ja se sisältää valmiit apukysymykset. Palautteenne on todella tärkeää, jotta voimme tehdä kyselystä mahdollisimman kattavan, helposti vastattavan ja teidän tarpeenne huomioivan. Tarkoituksena kun on, että kysely jäisi Viitasaaren varhaiskasvatuksen käyttöön myöhemmin.

Kyselyyn vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja tiedot kerätään nimettömästi. Vastaustietojen käsittely tapahtuu luottamuksellisesti. Kyselyistä saatavaa aineistoa käytetään vain tämän opinnäytetyön työstämiseen ja hävitetään työn valmistumisen jälkeen. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5-10 minuuttia. Kysymykset ovat avoimia, joten voitte vastata niihin omin sanoin ja itse määrittelemälläne laajuudella.

Opinnäytetyö on valmis ja luettavissa Theseus -julkaisuarkistossa toukokuussa 2018.

Tutkimus löytyy Viitasaaren kaupungin Internet-sivujen etusivulla olevasta linkistä. Kyselyyn vastaaminen on mahdollista 15.3.2018 mennessä.

Jos teillä herää kysymyksiä kyselyyn liittyen, vastaamme niihin mielellämme. Kysymykset voitte lähettää Lauran sähköpostiin, laura.lehtoranta@viitasaari.fi.

Ystävällisin

Laura Lehtoranta

Anni Raatikainen

Jami Kähkönen

LIITE 4 Työntekijöillä arvioitu kyselylomake

Hei vanhemmat/huoltajat,

**Alla on kyselylomake, joka tullaan ottamaan käyttöön Viitasaa-
ren varhaiskasvatuksessa. Pyydämme Teitä perehtymään ko. lo-
makkeeseen ja vastaamaan lopussa olevaan arviontilomakkeen
kysymyksiin.**

**Vanhemmilta saatu palaute on erittäin tärkeää. Saamamme pa-
laute mahdollistaa lomakkeen kehittämisen mahdollisimman
helppotäyttöiseksi ja kattavaksi. Lähtökohtana on kehittää lap-
senne/lastenne varhaiskasvatusta ja saada vanhemmat osal-
liseksi varhaiskasvatuksen arviointiin. Tiedot kerätään nimettö-
mästi ja vastaukset lähettyvät verkosta ryhmänjäsentemme säh-
köposteihin. Vastaukset on mahdollista tallentaa täytön aikana
väliaikaisesti (painike kyselyn lopussa). Tiedot pysyvät tallen-
nettuina tunnin (1h) ajan, jonka jälkeen kentät tyhjäntyvät.**

Kiitos jo etukäteen vaivannäöstänne!

KYSELYLOMAKE VANHEMILLE/HUOLTAJILLE
VARHAISKASAVATUKSEN ARVIOINTIIN VIITASAARELLA
KEVÄT 2018

1. HOITOYKSIKKÖ

- ☐ Marjametsän päiväkoti
- ☐ Miekkarinteen päiväkoti
- ☐ Tenavataskun ryhmäperhepäivähoito
- ☐ Perhepäivähoitoryhmä

2. LAPSEN IKÄ

- ☐ 0-2
- ☐ 3-6
- ☐ En halua kertoa

3. Miten lapsesi toiveet huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa? (max. 500 sanaa)

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

4. Mitä asioita mielestäsi tulee huomioida hyvän varhaiskasvatuksen käytännöntoteuttamisessa? (max. 5 asiaa) (max. 500 sanaa)

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

5. Mitä seuraavissa osa-alueissa haluaisit kehittää varhaiskasvatuksessa? (max. 500 sanaa)

a. Toiminta

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

b. Ulkoilu

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

c. Ruokailu

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

d. Päivälepo

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

e. Leikki

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

f. Kaverisuhteet

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

6. Mitkä ovat varhaiskasvatuksen vahvuudet Viitasaarella? Mitä asioita voisi vielä kehittää?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

7. Miten haluaisit olla osallisena lapsesi varhaiskasvatuksessa?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

8. Koetko lapsesi tasavertaiseksi päivähoidon kasvatusympäristössä? Miten lapsesi tasavertaisuus näkyy/ei näy varhaiskasvatuksessa?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

9. Mitä ajattelet vasu-keskusteluista? Millä tavoin kehittäisit niitä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

10. Millaiseksi koet vanhempainillat? Miten kehittäisit niitä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

KYSELYLOMAKKEEN ARVIONTILOMAKE

1. Miten kuvailisit lomakkeen yleisilmettä ja rakennetta?

- Mitä hyvää niiden osalta mielestäsi on? Entä huonoa?
- Miten kyselyä voitaisiin niiden osalta mielestäsi kehittää?
- Ovatko kysymykset jaoteltu mielestäsi järkevään järjestykseen?
- Säilyykö kyselyssä mielestäsi ns. punainen lanka?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

2. Miten kuvailisit lomakkeen vastattavuutta?

- Onko kyselylomakkeen kysymyksiin mielestäsi helppo vasta?
- Jos ei, mihin kysymyksiin oli mielestäsi vaikea vastata ja mikä vastaamista siinä vaikeutti?
- Onko kysymyksiä mielestäsi liikaa/liian vähän? Jos ei, mikä olisi mielestäsi sopiva määrä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

3. Miten kuvailisit lomakkeen kysymysten sisältöä?

- Mitkä kysymyksistä ovat mielestäsi tärkeitä varhaiskasvatuksen arvioinnin kannalta? Mitkä eivät?
- Miten kysymyksiä voisi mielestäsi kehittää/täsmentää?
- Millaisia asioita kyselyllä voisi vielä mielestäsi kysyä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

4. Mahdolliset muut kehitysideat? Tässä on vapaa sana.

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

[Etusivulle](#)

[Tallenna](#)

KIITOS, ETTÄ OLET MUKANA SUUNITTELEMASSA PAREMPAA VARHASIKASVATUSTA! ☺

Sulje kysely

Hei vanhemmat/huoltajat,

Alla on kyselylomake, joka tullaan ottamaan käyttöön Viitasaaren varhaiskasvatuksessa. Pyydämme Teitä perehtymään ko. lomakkeeseen ja vastaamaan lopussa olevaan arviontilomakkeen kysymyksiin.

Vanhemmilta saatu palaute on erittäin tärkeää. Saamme palaute mahdollistaa lomakkeen kehittämisen mahdollisimman helppotäyttöiseksi ja kattavaksi. Lähtökohtana on kehittää lapsenne/lastenne varhaiskasvatusta ja saada vanhemmat osalliseksi varhaiskasvatuksen arviointiin. Tiedot kerätään nimettömästi ja vastaukset lähettyvät verkosta ryhmänjäsentemme sähköposteihin. Vastaukset on mahdollista tallentaa täytön aikana väliaikaisesti (painike kyselyn lopussa). Tiedot pysyvät tallennettuina tunnin (1h) ajan, jonka jälkeen kentät tyhjäntyvät.

Kiitos jo etukäteen vaiivannäöstänne!

KYSELYLOMAKE VANHEMILLE/HUOLTAJILLE
VARHAISKASAVATUKSEN ARVIOINTIIN VIITASAARELLA
KEVÄT 2018

1. HOITOYKSIKKÖ

- ☐ Marjametsän päiväkoti
- ☐ Miekkarinteen päiväkoti
- ☐ Tenavataskun ryhmäperhepäivähoito
- ☐ Perhepäivähoitoryhmä

2. LAPSEN IKÄ

- ☐ 0-2
- ☐ 3-6
- ☐ En halua kertoa

3. Miten lapsesi toiveet huomioidaan varhaiskasvatuksen arjessa? (max. 500 sanaa)

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

4. Mitä asioita mielestäsi tulee huomioida hyvän varhaiskasvatuksen käytännöntoteuttamisessa? (max. 5 asiaa) (max. 500 sanaa)

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

5. Mitä seuraavissa osa-alueissa haluaisit kehittää varhaiskasvatuksessa?
(max. 500 sanaa)

a. Toiminta

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

b. Ulkoilu

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

c. Ruokailu

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

d. Päivälepo

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

e. Leikki

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

f. Kaverisuhteet

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

6. Mitkä ovat varhaiskasvatuksen vahvuudet Viitasaarella? Mitä asioita voisi vielä kehittää?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

7. Miten haluaisit olla osallisena lapsesi varhaiskasvatuksessa?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

8. Koetko lapsesi tasavertaiseksi päivähoidon kasvatusympäristössä? Miten lapsesi tasavertaisuus näkyy/ei näy varhaiskasvatuksessa?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

9. Mitä ajattelet vasu-keskusteluista? Millä tavoin kehittäisit niitä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

10. Millaiseksi koet vanhempainillat? Miten kehittäisit niitä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 500 MERKKIÄ

KYSELYLOMAKKEEN ARVIONTILOMAKE

1. Miten kuvailisit lomakkeen yleisilmettä ja rakennetta?

- Mitä hyvää niiden osalta mielestäsi on? Entä huonoa?
- Miten kyselyä voitaisiin niiden osalta mielestäsi kehittää?
- Ovatko kysymykset jaoteltu mielestäsi järkevään järjestykseen?
- Säilyykö kyselyssä mielestäsi ns. punainen lanka?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

2. Miten kuvailisit lomakkeen vastattavuutta?

- Onko kyselylomakkeen kysymyksiin mielestäsi helppo vasta?
- Jos ei, mihin kysymyksiin oli mielestäsi vaikea vastata ja mikä vastaamista siinä vaikeutti?
- Onko kysymyksiä mielestäsi liikaa/liian vähän? Jos ei, mikä olisi mielestäsi sopiva määrä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

3. Miten kuvailisit lomakkeen kysymysten sisältöä?

- Mitkä kysymyksistä ovat mielestäsi tärkeitä varhaiskasvatuksen arvioinnin kannalta? Mitkä eivät?
- Miten kysymyksiä voisi mielestäsi kehittää/täsmentää?
- Millaisia asioita kyselyllä voisi vielä mielestäsi kysyä?

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

4. Mahdolliset muut kehitysideat? Tässä on vapaa sana.

TEKSTIMÄÄRÄN MUKAAN SUURENTUVA TEKSTIKENTTÄ MAX. 1000 MERKKIÄ

[Etusivulle](#)

[Tallenna](#)